

KAŽDÉ DÍTĚ MÁ SVÉ MÍSTO

**Průvodce pro místní úřady a občanský sektor:
Norský přístup k inkluzi a posílení postavení menšin.**

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

FURIM
INSTITUTE

Na publikaci se podíleli: **Kamila Brabcová** (MAS Horní Pomoraví o.p.s.), **Max Myklagard** (Furim Institute) a tým pracovníků z MAS Horní Pomoraví o.p.s.

Grafické zpracování: Zuzana Brabcová

Vydalo MAS Horní Pomoraví o. p. s. v roce 2024 v rámci projektu “Bilaterální spolupráce pro sociální inkluzi dětí v Hanušovicích a Norsku,” který byl financován z Fondů EHP/Norska.

OBSAH

ÚVOD	8
PROČ JE INKLUZE DŮLEŽITÁ?	10
SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČR: SOUČASNÁ SITUACE A VÝZVY	14
NORSKÝ MODEL INKLUZE: INSPIRACE PRO ČR	21
ADAPTACE NORSKÝCH PŘÍSTUPŮ V ČESKÉM KONTEXTU	33
PODPORA DĚTÍ: ŠKOLNÍ INKLUZE V PRAXI	40
ROLE VEŘEJNÉ SPRÁVY A NEZISKOVÉHO SEKTORU	48
DOPORUČENÍ PRO IMPLEMENTACI INKLUZIVNÍCH POLITIK	51
ZÁVĚR: BUDOUCNOST INKLUZE	56
PŘÍLOHY: PODKLADY A KONTAKTY	59

PŘEDMLUVA

Tato publikace vznikla jako součást dlouhodobého úsilí Místní akční skupiny Horní Pomoraví (MAS) v oblasti vzdělávání a sociální práce na svém území. MAS Horní Pomoraví se systematicky věnuje rozvoji těchto dvou oblastí, které se setkávají zejména v podpoře dětí ze sociálně znevýhodněných rodin. Problematika vzdělávacích nerovností a předčasných odchodů ze vzdělávání je zásadním tématem, které ovlivňuje jak budoucnost jednotlivců, tak celkový rozvoj regionu. Pokud se ptáte proč, pak Vám právě tato publikace přináší odpovědi.

V letech 2021–2023 jsme realizovali projekt „Hanušovice společné“ financovaný z Norských fondů, který se zaměřil právě na otázku předčasných odchodů ze vzdělávání. Cílem projektu bylo nejen porozumět příčinám tohoto jevu v našem regionu, ale také hledat efektivní opatření, jak mu předcházet.

V návaznosti na tuto iniciativu jsme hledali Norského partnera a podařilo se nám navázat spolupráci s norskou organizací Furim Institute, která se stala zdrojem cenných zkušeností a inspirací z norského modelu sociální inkluze.

Spolupráce s norským partnerem nám umožnila nahlédnout na vzdělávání z jiného úhlu a přinést do našeho prostředí ověřené přístupy, které mohou přispět k lepší integraci dětí ohrožených školním neúspěchem. Tato publikace shrnuje nejen naše dosavadní poznatky, ale přináší i konkrétní návrhy řešení, které by mohly být využity v dalších lokalitách.

ÚVOD

Vzdělávání je jedním ze základních pilířů rozvoje každé společnosti. Přesto však v České republice přetrvávají výrazné nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělání, zejména u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. MAS Horní Pomoraví se dlouhodobě snaží tato témata reflektovat a hledat způsoby, jak podpořit školy, pedagogy i rodiny v jejich úsilí o zajištění rovných šancí pro všechny děti.

Tato publikace vznikla jako výsledek našeho úsilí o zvyšování kvality regionálního vzdělávání. Věnuje se nejen analýze současné situace v ČR, ale přináší i inspiraci ze zahraničních zkušeností, konkrétně z Norska, kde jsme hledali osvědčené postupy ke snižování vzdělanostních nerovností. Ve spolupráci s norskou organizací Furim Institute jsme se zaměřili na sdílení dobré praxe a hledání řešení, která mohou být aplikována v našem regionu.

Publikace je určena především odborné veřejnosti – pedagogům, sociálním pracovníkům, zástupcům samosprávy i neziskových organizací, kteří se věnují podpoře dětí ze znevýhodněného prostředí. Věříme, že informace a návrhy obsažené v této publikaci přispějí k dalším diskusím a krokům vedoucím k porozumění potřebnosti sociální inkluze a její důležitosti pro nás všechny.

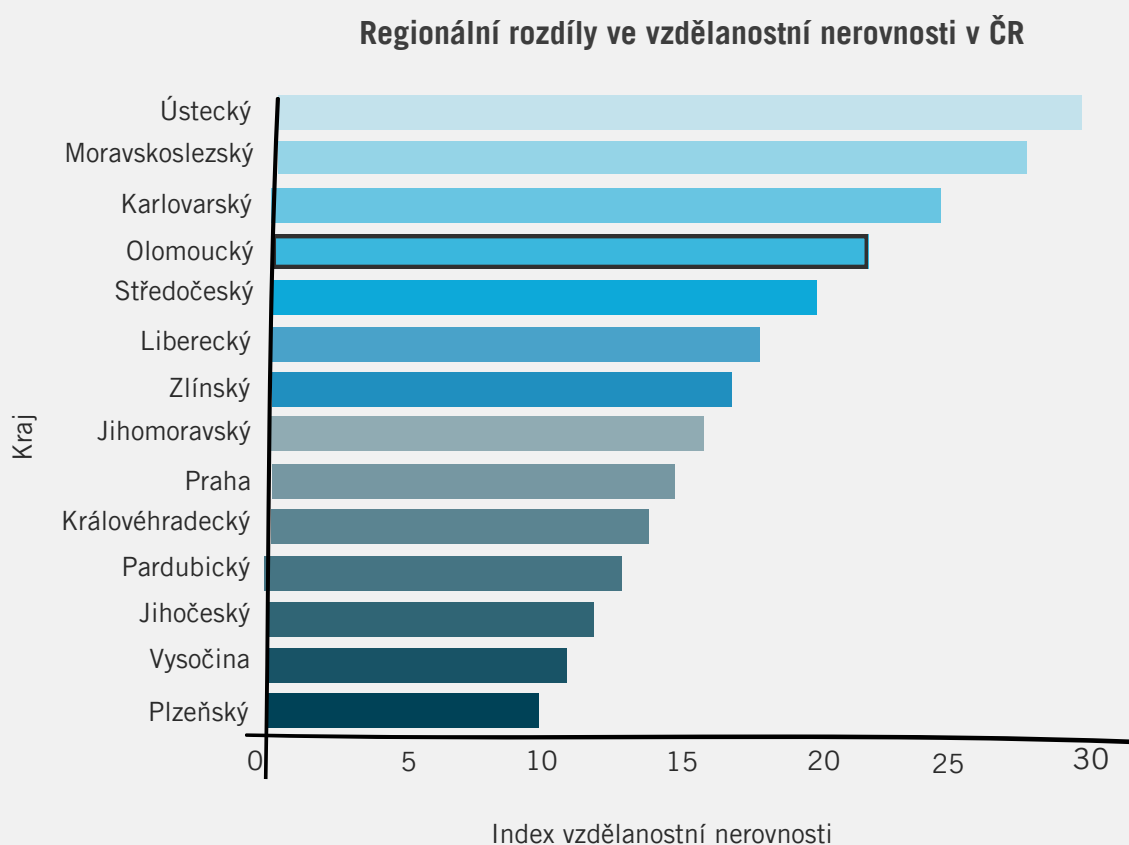
1 PROČ JE INKLUZE DŮLEŽITÁ?

Inkluze dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí je nejen otázkou spravedlnosti, ale také strategickou investicí do budoucnosti celé společnosti. Česká republika čelí rostoucím nerovnostem ve vzdělávání, které mají dlouhodobé důsledky nejen pro samotné děti, ale i pro ekonomiku a sociální stabilitu. V této kapitole se podíváme na aktuální situaci, hlavní výzvy a přínosy inkluzivního vzdělávání.

SOUČASNÁ SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

Podle nejnovějších výzkumů PAQ Research [1] a České školní inspekce [2] dochází v ČR ke stále větší segregaci dětí ze sociálně slabých rodin. To se projevuje například tím, že 23 % romských dětí v ORP Šumperk navštěvuje segregované školy, což je více než celorepublikový průměr 18 % [1]. Děti z těchto škol mají výrazně nižší šanci dostat se na střední školu s maturitou, což dále zvyšuje jejich riziko budoucí chudoby a nezaměstnanosti.

INDEX VZDĚLANOSTNÍ NEROVNOSTI

Index vzdělanostní nerovnosti vyjadřuje rozdíl v přístupu ke vzdělání mezi jednotlivými kraji ČR. Vyšší hodnota indexu znamená větší podíl dětí a mladých lidí, kteří čelí překážkám v dosažení kvalitního vzdělání, například kvůli sociálním a ekonomickým faktorům, dostupnosti škol či segregaci ve vzdělávání.

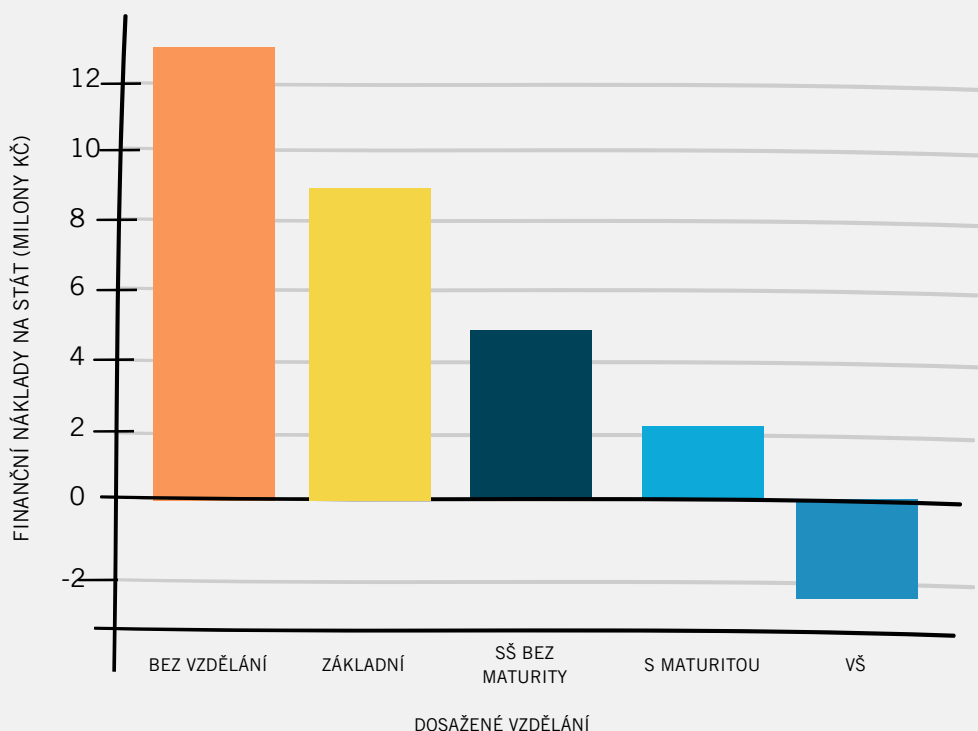
Dalším zásadním problémem je vysoká míra absencí a předčasné ukončování školní docházky. Průměrný počet zameškaných hodin v ORP Šumperk je 92,3 h ročně na žáka, zatímco celorepublikový průměr je 89,4 h [1]. Tento trend je alarmující a naznačuje hlubší strukturální problém, který je třeba řešit.

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování (2018): Finanční dopady předčasných odchodů ze vzdělávání pro stát a jednotlivce

EKONOMICKÉ DOPADY NEDOSTATEČNÉHO VZDĚLÁNÍ

Nejde jen o morální aspekt, ale i o tvrdá ekonomická data. Podle analýzy Ministerstva práce a sociálních věcí [3] je finanční dopad vzdělanostních nerovností na veřejné finance obrovský. Člověk bez vzdělání stojí stát během života v průměru o 13 milionů korun více než člověk s maturitou [3]. Tito lidé častěji pobírají sociální dávky, méně přispívají na daních a mají vyšší riziko kriminality a zdravotních problémů.

FINANČNÍ NÁKLADY NA JEDNOTLIVCE PODLE DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ

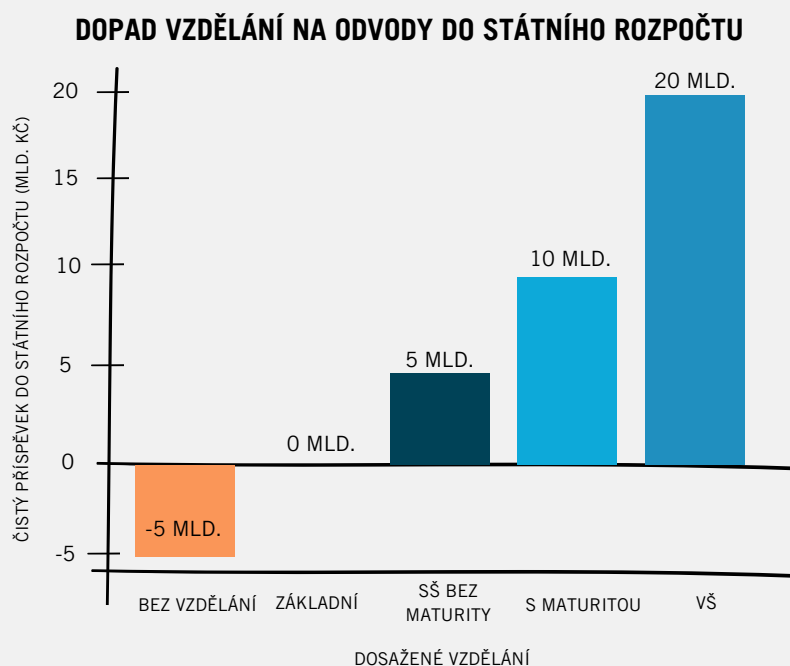

Finanční náklady na stát zahrnují výdaje na sociální dávky, nižší daňové odvody, vyšší riziko nezaměstnanosti a zdravotní péči. Vyšší vzdělání přináší pozitivní ekonomický dopad pro veřejné finance.

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování (2018): Finanční dopady předčasných odchodů za vzdělávání pro stát a jednotlivce

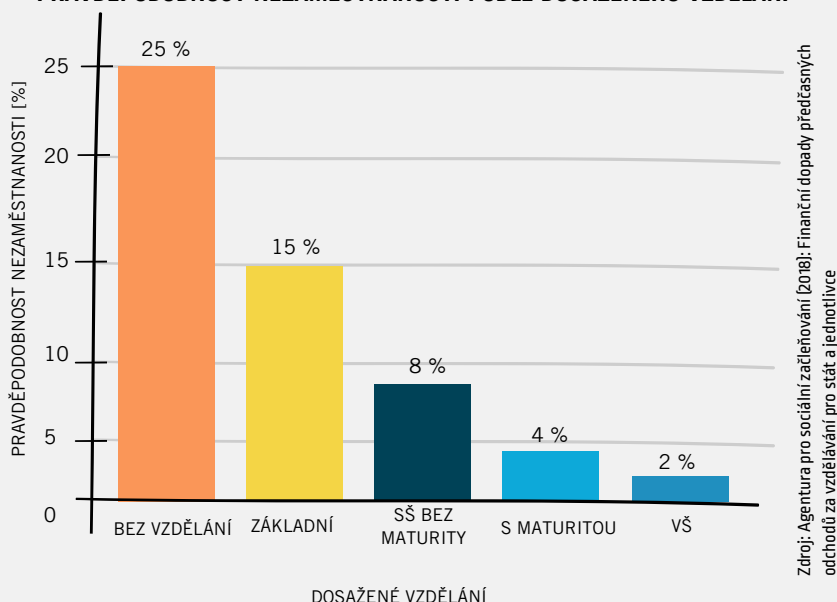
Naopak investice do inkluzivního vzdělávání se mnohonásobně vrací. Státy, které podporují rovný přístup ke vzdělání, zaznamenávají vyšší ekonomický růst, nižší kriminalitu a stabilnější pracovní trh.

Čistý příspěvek do státního rozpočtu vyjadřuje rozdíl mezi tím, kolik průměrný jedinec v dané vzdělanostní skupině odvede na daních a odvodech, a kolik stát vynaloží na jeho sociální dávky, zdravotní péči a další veřejné výdaje. Lidé s vyšším vzděláním obvykle odvádějí více do státního rozpočtu, zatímco osoby s nižším vzděláním častěji čerpají více veřejných prostředků, než kolik přispívají.

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování (2018): Finanční dopady předčasných odchodů za vzdělávání pro stát a jednotlivce

PRAVDĚPODOBNOST NEZAMĚŠTNANOSTI PODLE DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ

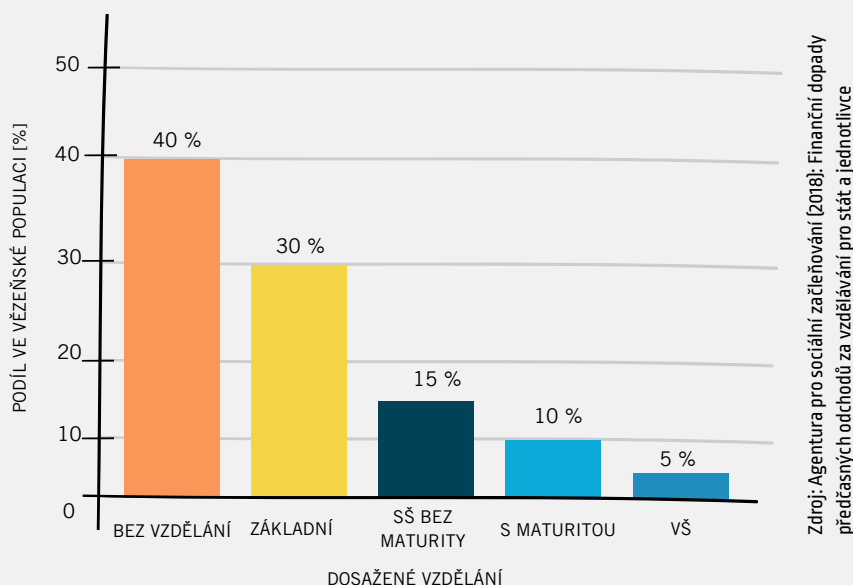
Norsko například dlouhodobě uplatňuje model inkluzivního školství, který nejenže snižuje vzdělanostní nerovnosti, ale také přispívá k vyšší zaměstnanosti a inovacím [3].

JAK INKLUZE PROSPÍVÁ CELÉ SPOLEČNOSTI?

Inkluzivní vzdělávání přináší prospěch nejen dětem ze znevýhodněného prostředí, ale i jejich spolužákům a celé společnosti. Výzkumy ukazují, že děti vyrůstající v diverzifikovaném vzdělávacím prostředí mají lepší sociální dovednosti, vyšší toleranci a jsou lépe připraveny na realitu trhu práce [1].

Přestože inkluze v ČR stále naráží na bariéry, data jasně ukazují, že pokud se podaří zajistit rovné příležitosti ve vzdělávání, přinese to pozitivní výsledky jak pro jednotlivce, tak pro celou ekonomiku [2].

VLIV VZDĚLÁNÍ NA KRIMINALITU

Tato kapitola slouží jako úvod k hlubší analýze inkluzivního vzdělávání v ČR a ukazuje jeho zásadní význam nejen pro děti samotné, ale i pro společnost jako celek. V následujících kapitolách se podrobněji zaměříme na konkrétní strategie, jak inkluzi efektivně podporovat a co se můžeme naučit ze zahraničních modelů, například z Norska.

Použité zdroje:

1. PAQ Research (2024): Analýza vzdělávací nerovnosti v ORP Šumperk
2. Česká školní inspekce (2020): Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky
3. PAQ Research (2020): Nerovnosti ve vzdělávání, jako zdroj neefektivit

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČESKÉ REPUBLICE: SOUČASNÁ SITUACE A VÝZVY

DEFINICE SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

Sociální vyloučení je proces, při němž určité skupiny obyvatel čelí systematickým překážkám v přístupu k základním zdrojům, jako jsou vzdělání, zaměstnání, bydlení a zdravotní péče. Tento jev vede k dlouhodobému zhoršení jejich životní úrovně a omezení možností sociálního vzestupu.

Sociálně vyloučené lokality lze definovat jako geograficky vymezené oblasti s vysokou koncentrací osob, které jsou znevýhodněny z hlediska ekonomického, sociálního a kulturního. V těchto oblastech často dochází k cyklickému přenosu chudoby a nízkého vzdělání z generace na generaci. Například v ORP Šumperk se v exekuci nachází 10,6 % rodičů, což zásadně omezuje možnosti dětí v přístupu ke kvalitnímu vzdělání [1].

Podle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR [MPSV, 2015] se v České republice nachází přibližně 600 sociálně vyloučených lokalit, v nichž žije více než 115 tisíc osob. Nejvíce zasažené oblasti se nacházejí v Moravskoslezském, Ústeckém a Karlovarském kraji, kde jsou problémy s dostupností kvalitního bydlení, zaměstnání a vzdělání nejvýraznější. Situace v jednotlivých regionech se však může výrazně lišit. Například v severní části ORP Šumperk (Hanušovicko, Staré Město) je míra sociálního vyloučení vyšší než ve zbytku regionu [1].

Jedním z klíčových projevů sociálního vyloučení je také vzdělávací segregace. V ORP Šumperk je 23 % romských dětí vzděláváno v segregovaných školách, což je více než celorepublikový průměr (18 %).

Sociální vyloučení se projevuje i v oblasti školní docházky. Děti z vyloučených lokalit mají častěji problémy s absencí a předčasným ukončením školní docházky. V ORP Šumperk dosahuje průměrný počet zameškaných hodin 92,3 h ročně na jednoho žáka, což je více než celorepublikový průměr (89,4 h). Na Hanušovicku a ve Starém Městě se absence vyšplhala až na 98,6 h [1]. Vysoká absence je spojena s horšími školními výsledky a vyšším rizikem předčasného ukončení vzdělávání.

Socioekonomické znevýhodnění souvisí se vzdělanostní strukturou a pracovní strukturou regionu.

SOCIOEKONOMICKÉ ZNEVÝHODNĚNÍ V KRAJI

- VELMI VYSOKÉ
- VYSOKÉ
- STŘEDNÍ
- NÍZKÉ
- VELMI NÍZKÉ

Pozn.: Výpočet z roku 2023

Zdroj: PAQ Research, Analýza vzdělávací nerovnosti v ORP Šumperk [2024]

INDEX SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

V českém prostředí je sociální vyloučení spojeno s oblastmi bydlení, vzdělávání, zaměstnaností a zadlužením. Důležitou roli hraje také takzvaná prostorová segregace. Průměrná hodnota indexu v ČR je 2,38. Rozpětí měřeného indexu je 0 až 30.

Název obce	Průměr hodnot indexu sociálního vyloučení za obce za roky 2021, 2022, 2023
Hanušovice	21,67
Kopřivná	18,00
Jindřichov	16,33
Staré Město	14,33
Šumperk	11,33
Zábřeh	11,00
Branná	10,33
Malá Morava	9,67

Vztah destabilizující chudoby a socioekonomického znevýhodnění

Koeficient determinace (R^2) = 45 %

Zdroj dat: PAQ Research (výpočet), ČSÚ, ASZ, Exekutorská komora, GAC

Vytvořeno v DataPAQ od PAQ Research, licence CC BY-NC 4.0

Každý bod znamená ORP. Destabilizující chudoba (DCH) úzce souvisí s exekucemi rodin, bytovou nouzí a podílem lidí žijících ve vyloučených lokalitách. Socioekonomické znevýhodnění (SZ) souvisí s obecnější vzdělanostní strukturou regionu (počet lidí s maturitou) a nezaměstnaností.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČR A KONKRÉTNÍ REGIONY

Sociální vyloučení je v České republice dlouhodobým a strukturálním problémem, který se dotýká nejen velkých měst, ale i menších regionů. Podle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR [MPSV, 2015] se na území ČR nachází přibližně 600 sociálně vyloučených lokalit, ve kterých žije více než 115 tisíc osob. Nejvíce postiženými oblastmi jsou Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj, kde je koncentrace osob vyloučených z trhu práce a běžného vzdělávacího systému nejvyšší.

Podle PAQ Research [2024] patří mezi hlavní faktory sociálního vyloučení v ČR:

- Nízká vzdělanost rodičů – děti rodičů se základním vzděláním mají výrazně nižší šanci na dokončení středního vzdělání.
- Exekuce a bytová nouze – v některých regionech je až 15 % domácností v exekuci, což ovlivňuje možnosti dětí ve vzdělávání.
- Segregace ve školství – v mnoha regionech dochází k segregaci romských dětí, což zhoršuje jejich studijní výsledky.

SITUACE V ORP ŠUMPERK

Podle PAQ Research [2024] a Strategie MAP ORP Šumperk (2018) je sociální vyloučení v tomto regionu koncentrováno především v severní části ORP, konkrétně v Hanušovicích a oblasti Starého Města, kde jsou indikátory sociálního vyloučení nadprůměrné:

- Nezaměstnanost v těchto oblastech dosahuje až 8 %, zatímco celorepublikový průměr je 5,5 %.
- Podíl rodin v exekuci se v regionu pohybuje kolem 10,6 %, přičemž v Hanušovicích je tento podíl ještě vyšší.

Staré Město ORP Šumperk			Hanušovice ORP Šumperk		
ve čtvrtletí 04/2024			ve čtvrtletí 04/2024		
Podíl osob v exekuci			Podíl osob v exekuci		
13,2%			12,6%		
Počet osob v exekuci z počtu osob starších 15 let (2025)			Počet osob v exekuci z počtu osob starších 15 let (2025)		
192 z 1 458			316 z 2 505		
Průměrná vymáhaná částka na osobu			Průměrná vymáhaná částka na osobu		
435 213 Kč			422 507 Kč		
Celkový počet exekucí			Celkový počet exekucí		
924			1658		
Průměrný počet exekucí na osobu			Průměrný počet exekucí na osobu		
48			52		
Osoby v exekuci podle věku			Osoby v exekuci podle věku		
Děti a mladiství	0 osob	0 %	Děti a mladiství	0 osob	0 %
15 až 29 let	22 osob	11 %	15 až 29 let	45 osob	14 %
30 až 39 let	45 osob	25 %	30 až 39 let	81 osob	26 %
40 až 49 let	49 osob	26 %	40 až 49 let	66 osob	21 %
50 až 64 let	51 osob	27 %	50 až 64 let	87 osob	28 %
65 a více let	25 osob	13 %	65 a více let	37 osob	12 %

Zdroj: Mapa zadlužení [https://mapazadluzeni.cz/?g=obec&v1=podil_osob_v_exekuci&v1p=2024-Q4]

- Děti z rodin s nízkým socioekonomickým statusem častěji dostávají *odklad školní docházky*, což bývá spojeno s nedostatečnou dostupností předškolního vzdělávání a nižší podporou v domácím prostředí. Podle PAQ Research [2024] podíl dětí s odkladem školní docházky v ORP Šumperk dosahuje 12 %, zatímco v nejvíce postižených oblastech, jako je Hanušovicko a Staré Město, tento podíl stoupá až na 14 %. Tento jev může vést k dalším vzdělávacím nerovnostem, protože děti s odkladem mají nižší pravděpodobnost úspěšného dokončení základní školy [1].

Výrazným problémem v ORP Šumperk je rovněž rozdílná kvalita vzdělávání mezi školami v regionu. Podle PAQ Research [2024] existují školy, které dosahují relativně dobrých výsledků navzdory nepříznivým sociálním podmínkám, zatímco jiné zaostávají. Podíl žáků v 9. třídách, kteří se umísťují v nejvyšší pětině v testování jednotných přijímacích zkoušek, je v ORP Šumperk pouze 16,3 %, což je pod celorepublikovým průměrem 22,2 %. Naopak podíl žáků v nejnižší kategorii testování ČŠI (Česká školní inspekce) dosahuje 12,8 %, což naznačuje hlubší problémy se vzděláváním ve vyloučených lokalitách, což vede ke zhoršení vzdělávacích výsledků a nižší pravděpodobnosti přechodu na střední školy [1].

Dopady sociálního vyloučení se projevují i ve školní absenci. Vysoká absence je spojena s horšími školními výsledky a vyšším rizikem předčasného ukončení vzdělávání. V polovině obcí s rozšířenou působností (ORP) nedokončí základní školu jen méně než 3,6 procenta žáků. V ORP Šumperk je to 5,7% žáků.

DOPADY NA DĚTI

Sociální vyloučení má zásadní vliv na vzdělávací výsledky dětí a jejich budoucí možnosti uplatnění. Děti ze sociálně vyloučených lokalit čelí řadě překážek, které omezují jejich školní úspěšnost a snižují jejich šance na získání kvalitního vzdělání.

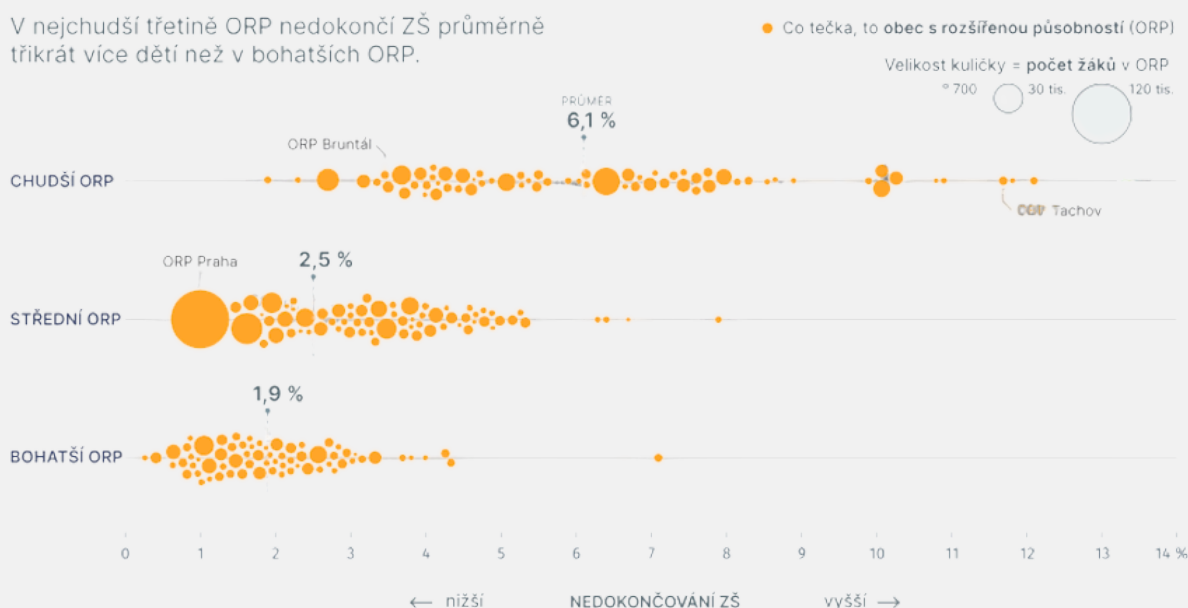
NÍZKÉ VZDĚLÁVACÍ ASPIRACE A VLIV RODINNÉHO PROSTŘEDÍ

Jedním z klíčových faktorů ovlivňujících vzdělávací úspěšnost dětí je postoj rodičů ke vzdělání. V regionech jako Hanušovicko a Staroměstsko, je vysoký podíl rodičů s pouze základním nebo nedokončeným vzděláním. Tito rodiče často nevnímají vzdělání jako hodnotu a nemotivují své děti k učení. Podle PAQ Research [2024] má v těchto regionech nízké vzdělávací aspirace až 40 % rodičů, což se odráží na školní docházce a studijních výsledcích jejich dětí [1].

Navíc rodiče, kteří sami nebyli ve škole úspěšní, mají tendenci přenášet své negativní zkušenosti na děti. V důsledku toho není výjimkou, že nevidí důvod pro další vzdělávání svých dětí, a to ani v případě učebních oborů bez maturity. Tento fenomén vede ke zvýšenému riziku předčasného ukončování školní docházky a nižší ochotě pokračovat ve vzdělávání [1].

Nejvýraznější souvislost s nedokončováním ZŠ má destabilizující chudoba

V nejchudší třetině ORP nedokončí ZŠ průměrně třikrát více dětí než v bohatších ORP.

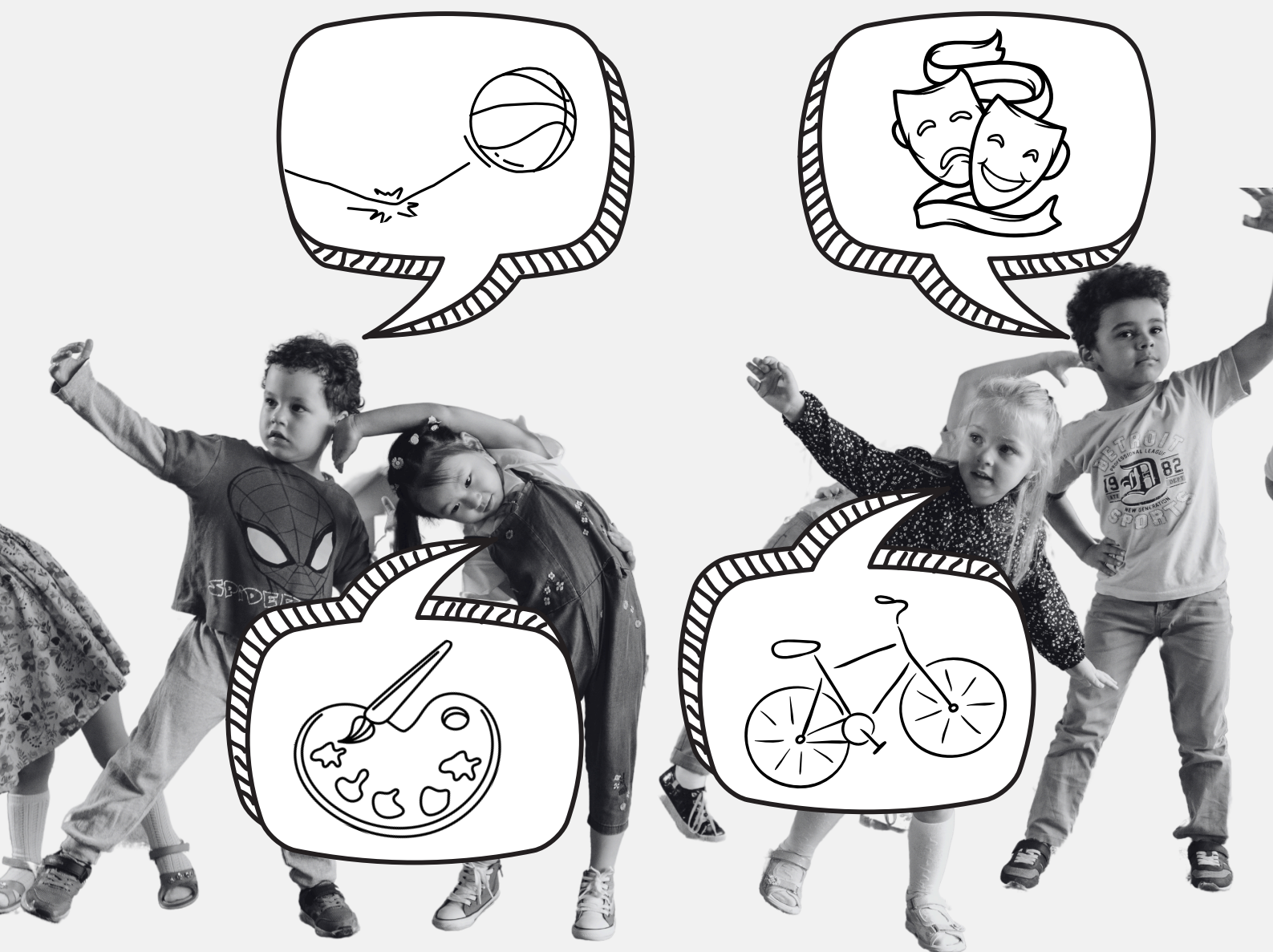

V grafu nezobrazujeme ORP Blina s 23,8 % žáků nedokončujícími ZŠ.

PAQresearch

Děti vyrůstající v prostředí s nízkou vzdělanostní úrovní rodičů často zažívají nízkou sebedůvěru a slabou motivaci ke vzdělání. Výzkumy ukazují, že pokud dítě nemá ve svém okolí vzor v podobě osoby, která úspěšně vystudovala, jeho vlastní aspirace se významně snižují. To se může projevit nejen ve školních výsledcích, ale i v budoucím profesním životě [4].

Dalším důsledkem je sociální izolace. Děti z vyloučených lokalit mají omezené možnosti zapojení do mimoškolních aktivit, což oslabuje jejich sociální dovednosti a schopnost navázat vztahy mimo vlastní komunitu. Podle PAQ Research (2024) se až 35 % dětí z těchto regionů nikdy neúčastnilo žádného kroužku nebo organizované volnočasové aktivity, což je oproti průměru ČR [15 %] alarmující rozdíl [1].

SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY

Sociální vyloučení má dalekosáhlé dopady nejen na jednotlivce, ale i na celou společnost. Tyto dopady se projevují zejména v oblasti ekonomických nákladů a sociálního napětí mezi vyloučenými komunitami a většinovou společností.

EKONOMICKÉ NÁKLADY SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

Sociálně vyloučené komunity představují významnou zátěž pro státní rozpočet. Nezaměstnanost v těchto oblastech je v průměru o 5–10 % vyšší než v jiných částech ČR. V Hanušovicích a Starém Městě dosahuje nezaměstnanost až 7–8 %, zatímco celorepublikový průměr činí 5,5 % [k 31. prosinci 2024] [5].

Dalším významným faktorem je závislost na sociálních dávkách. V některých částech ORP Šumperk pobírá sociální dávky až 40 % domácností, což výrazně zatěžuje sociální systém [6]. Nízká vzdělanost a omezené pracovní příležitosti vedou k dlouhodobé nezaměstnanosti a nižším daňovým příjmům státu.

Podle výzkumu PAQ Research [2024] přispívá segregace ve školství k dalšímu prohlubování těchto problémů. Náklady na inkluzivní opatření, speciální třídy a doučování v segregovaných školách stojí stát miliony korun ročně. V rámci Národního plánu obnovy plánuje vláda investovat například asi 2,3 miliardy korun na doučování a podporu žáků v sociálně slabších regionech [1, 7].

SOCIÁLNÍ NAPĚTÍ A JEHO PROJEVY

Sociální vyloučení se často pojí s negativním vnímáním vyloučených komunit většinovou společností. Předsudky a stereotypy vůči obyvatelům těchto oblastí zvyšují napětí mezi skupinami a snižují jejich možnosti integrace [1].

Jedním z hlavních dopadů sociálního vyloučení je vyšší kriminalita v sociálně vyloučených lokalitách. Podle analýz Ministerstva vnitra jsou v těchto oblastech častější případy drobných krádeží a jiných trestných činů, což dále prohlubuje propast mezi komunitami [1].

Dlouhodobá sociální izolace způsobuje také psychické dopady na obyvatele těchto oblastí. Lidé žijící v sociálně vyloučených lokalitách se často cítí odloučení od většinové společnosti, což snižuje jejich motivaci k aktivnímu zapojení do pracovního trhu i společenského života [1].

Použité zdroje:

1. PAQ Research [2024]: Analýza vzdělávací nerovnosti v ORP Šumperk
4. Straková a kol. [2019], PEDAGOGIKA: ČASOPIS PRO VĚDY O VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVĚ, Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů
5. Úřad práce ČR [web]
6. MAP ORP Šumperk [2018]: Místní akční plán vzdělávání obce s rozšířenou působností Šumperk
7. Vláda České republiky [2023]: Projev předsedy vlády na konferenci školství 2023
8. MPSV [2015]: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR
9. PAQ Research [2023]: Nerovnosti ve vzdělání a neefektivita škol
10. Seznam Zprávy [2023]: Život Romů v Česku – chudoba a přístup ke vzdělání

3 NORSKÝ MODEL INKLUZE: INSPIRACE PRO ČR

ZÁKLADY NORSKÉHO INKLUZIVNÍHO PŘÍSTUPU

PROČ SE NORSKO ZABÝVÁ INKLUZÍ?

Norsko se dlouhodobě zabývá inkluzí, protože jde o základní prvek sociální soudržnosti a rovných příležitostí pro všechny obyvatele. Historicky se tato problematika začala řešit zejména ve vztahu k menšinovým skupinám, jako jsou Sámové (původní obyvatelstvo severu), migranti a uprchlíci, a k sociálně slabším rodinám. Cílem norské inkluze je:

- Podpora sociální rovnosti: Zajistit, že každý jedinec má stejné šance na vzdělání, zaměstnání a zapojení do společnosti bez ohledu na svůj původ, ekonomický status nebo zdravotní stav.
- Boj proti vyloučení: Předcházet sociálnímu vyloučení, které by mohlo negativně ovlivnit jak jednotlivce, tak celou společnost.
- Integrace menšin: Umožnit migrantům a dalším znevýhodněným skupinám úspěšně se zapojit do norské společnosti.

V počátcích norských inkluzivních snah hrálo roli i řešení sociálních problémů, jako byla vysoká konzumace alkoholu na přelomu 19. a 20. století. Tato problematika vedla k zavedení přísných regulací alkoholu, což přispělo ke stabilizaci rodin a sociální soudržnosti. Tyto kroky měly širší dopad a staly se součástí obecného úsilí o zlepšení kvality života všech obyvatel a podporu rovnosti.

Důležitými kroky, které vedly k aktuální podobě norské inkluze, byla politická rozhodnutí podporující univerzální welfare model, integraci vzdělávání a podpůrné služby, které se zaměřují na nejpotřebnější skupiny obyvatelstva. Současně Norsko staví na spolupráci mezi státními institucemi, obcemi a neziskovým sektorem.

MIGRANTI A UPRCHLÍCI V NORSKU

Migrace má v Norsku dlouhou historii, přičemž výraznější migrační vlny začaly v 60. letech 20. století. Migranti přicházeli z různých důvodů, jako jsou pracovní příležitosti, studium nebo únik před konflikty. Nejvýznamnější skupiny migrantů pocházejí z:

Evropy: Zejména z Polska, Švédska a Litvy.

Asie: Migranti z Pákistánu, Iráku, Somálska a Sýrie, často jako uprchlíci hledající azyl.

Afriky a Latinské Ameriky: Menší, ale významné skupiny přistěhovalců.

STATISTIKY A KONCENTRACE MIGRANTŮ:

Celostátní úroveň: Přibližně 13,2 % populace má migrační původ, což zahrnuje první generaci migrantů i jejich potomky.

Oslo: Migranti tvoří přibližně 26 % populace hlavního města.

Migrace významně ovlivňuje demografii, zejména ve velkých městech, kde roste kulturní rozmanitost i výzvy spojené s inkluzí. Tato situace je jedním z hlavních důvodů, proč se Norsko intenzivně věnuje integraci migrantů a podporuje jejich zapojení do společnosti.

UNIVERZÁLNÍ WELFARE MODEL

Norsko je známé svým univerzálním welfare modelem, který zajišťuje rovný přístup ke službám pro všechny obyvatele bez ohledu na jejich příjem. Tento systém je financován prostřednictvím vysokých daní z příjmu, spotřeby a majetku. Klíčovou charakteristikou tohoto modelu je:

BEZPLATNÉ VZDĚLÁNÍ:

- Základní a střední školy: Vzdělání na veřejných základních a středních školách je bezplatné. Studenti mají přístup k učebnicím a potřebným materiálům bez poplatků. Některé školy poskytují studentům bezplatné tablety nebo notebooky pro podporu výuky.
- Vysokoškolské vzdělání: Studium na veřejných univerzitách a vysokých školách je rovněž bez školného. Studenti však musí hradit administrativní poplatky a poměrně vysoké životní náklady.

ZDRAVOTNÍ PÉČE:

- Obecná zdravotní péče: Norsko má veřejný zdravotní systém, který je financován z daní. Pacienti však často hradí určité poplatky za návštěvy u lékaře, specialistů a za léky na předpis. Existuje roční limit (tzv. "frikort"), po jehož překročení jsou další zdravotní služby pro pacienta bezplatné.
- Bezplatné služby: Některé skupiny obyvatel mají nárok na bezplatnou zdravotní péči, například děti do 16 let a těhotné ženy.

Tento přístup klade důraz na rovnost příležitostí a sociální soudržnost, což zajišťuje, že děti ze znevýhodněných rodin mají přístup ke stejným možnostem jako jejich vrstevníci.

NAV A JEHO ROLE

NAV [Norwegian Labour and Welfare Administration] je klíčovou institucí v norském systému sociálního zabezpečení, která zajišťuje jednotný přístup k pracovním a sociálním službám pro všechny obyvatele.

- Spolupráce státu a obcí: NAV představuje partnerství mezi státní správou a jednotlivými obcemi, čímž poskytuje jednotné místo pro přístup k veřejným pracovním a sociálním službám.
- Rozsah působnosti: S přibližně 22 000 zaměstnanci, z nichž asi 115 500 jsou státní zaměstnanci a přibližně 6 500 jsou zaměstnanci obcí.
- HLAVNÍ ÚKOLY A CÍLE NAV:
 - Sociální a ekonomické zabezpečení: NAV usiluje o zajištění sociální a ekonomické jistoty pro obyvatele Norska prostřednictvím různých dávek a podpůrných programů.
 - Podpora zaměstnanosti: Organizace se zaměřuje na usnadnění přechodu k zaměstnání, s cílem vytvořit inkluzivní společnost a dobře fungující trh práce.
- SLUŽBY POSKYTOVANÉ NAV:
 - Finanční podpora: NAV nabízí různé formy finanční podpory, včetně dávek pro rodiny s dětmi, podporu v nezaměstnanosti a důchodů.
 - Poradenství a asistence: Občané mohou získat informace a podporu při hledání zaměstnání, vzdělávání nebo řešení sociálních problémů.
 - Podpora při hledání zaměstnání: NAV pomáhá uchazečům o zaměstnání při hledání vhodných pracovních příležitostí a poskytuje nástroje pro zlepšení jejich šancí na trhu práce.

NAV spravuje přibližně třetinu norského státního rozpočtu, přičemž v roce 2022 poskytla dávky více než polovině obyvatel Norska.

BARNEVERN - NORSKÁ SLUŽBA NA OCHRANU DĚTÍ

Barnevern hraje klíčovou roli při ochraně práv a blaha dětí, včasným zásahem v případech zanedbávání, zneužívání, nebo jiných problémů. Díky úzké spolupráci s rodinami, školami a komunitními organizacemi, Barnevern nejen chrání děti, ale také podporuje jejich dlouhodobé sociální začlenění. Tento proaktivní přístup pomáhá zajistit, aby každé dítě, bez ohledu na svůj původ nebo osobní problémy, mělo příležitost rozvíjet se, zapojit se a plně přispívat do společnosti.

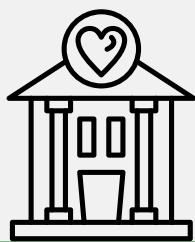
Barnevern používá proces, zajišťující co nejlepší podmínky každého dítěte. Každý případ je důkladně posouzen multidisciplinárním týmem, který zajišťuje, že jsou pečlivě zváženy všechny faktory – rodinné okolnosti, vzdělávací prostředí a zdraví. Tento strukturovaný přístup upřednostňuje okamžitou bezpečnost, a také pokládá základy pro dlouhodobou podporu a sociální začlenění s plány na míru navrženými tak, aby vyhovovaly jedinečným potřebám každého dítěte.

ZAPOJENÍ RŮZNÝCH AKTÉRŮ

Jednou z hlavních sil norského inkluzivního modelu je spolupráce mezi různými aktéry, která zajišťuje efektivní fungování systému a zapojení co největšího počtu obyvatel do společnosti.

Mezi hlavní aktéry patří:

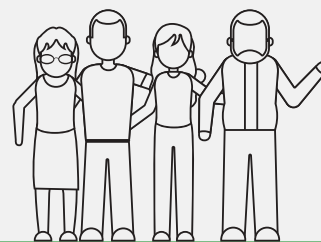
NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Subjekty jako Červený kříž a Zachraňte děti doplňují služby státu poskytováním nouzové pomoci i dlouhodobé podpory.

ŠKOLY

Vzdělávací instituce slouží jako komunitní centra, která nejen poskytují vzdělání, ale také usnadňují včasnou intervenci pro děti ohrožené vyloučením.

MÍSTNÍ KOMUNITY A DOBROVOLNÍCI

Iniciativy na nejnižší úrovni, včetně kulturních akcí a sousedských programů, budují silné sociální sítě a podporují pocit sounáležitosti mezi marginalizovanými skupinami.

ROLE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Neziskové organizace hrají klíčovou roli při poskytování podpůrných programů a aktivit zaměřených na děti, mladé lidi a rodiny ze znevýhodněných skupin.

Například:

- Organizace nabízejí volnočasové aktivity a kroužky, které podporují integraci dětí z různých kulturních prostředí.
- Poskytují poradenské a vzdělávací služby pro rodiče, které jim pomáhají zvládat problémy spojené s výchovou dětí v novém prostředí.

ŠKOLY A MÍSTNÍ SPRÁVA

Školy spolu s místními úřady jsou klíčovými aktéry při implementaci inkluzivních politik:

- Školy zajišťují individuální podporu dětem ze znevýhodněných rodin, včetně speciálních vzdělávacích programů.
- Místní správa financuje programy zaměřené na inkluzi, jako jsou volnočasové aktivity, letní tábory nebo kurzy norštiny pro migranty.

DOBROVOLNÍCI A JEJICH PŘÍNOS

Dobrovolnictví je v Norsku hluboce zakořeněné a představuje klíčový prvek společenského života. Koncept známý jako "dugnad" odráží tradici společné neplacené práce ve prospěch komunity. Tato praxe posiluje sociální soudržnost a podporuje aktivní zapojení všech členů společnosti, včetně migrantů a dětí.

DUGNAD: PILÍŘ NORSKÉ KULTURY

Slovo "dugnad" pochází ze staronorského "dugnaðr", což znamená "pomoc" nebo "podpora". V současném Norsku představuje dugnad dobrovolnou kolektivní práci, která může zahrnovat úklid veřejných prostor, údržbu budov nebo organizaci komunitních akcí. Tato tradice je považována za základní kámen norské kultury a je praktikována napříč společenskými vrstvami.

ZAPOJENÍ MIGRANTŮ DO DOBROVOLNICKÝCH AKTIVIT

Norsko aktivně podporuje zapojení migrantů do dobrovolnických činností jako prostředku integrace do společnosti. Účast na dugnad poskytuje migrantům příležitost navázat sociální kontakty, zlepšit jazykové dovednosti a porozumět norským kulturním normám. Tato participace napomáhá k rychlejšímu začlenění a posiluje pocit sounáležitosti s novou komunitou.

DOBROVOLNICTVÍ MEZI DĚTMI A MLÁDEŽÍ

Výchova k dobrovolnictví začíná v Norsku již od útlého věku. Děti jsou vedeny k účasti na komunitních projektech prostřednictvím školních programů a volnočasových aktivit. Tato zkušenost podporuje rozvoj empatie, týmové spolupráce a občanské odpovědnosti. Zapojení do dugnad učí děti hodnotě přispívání ke společnému blahu a připravuje je na aktivní roli ve společnosti.

Příklady dobré praxe:

- Letní tábory pro děti: Organizace letních táborů podporuje rozvoj dovedností dětí a jejich integraci do společnosti.
- Programy doučování: Dobrovolníci pomáhají dětem zlepšit jejich jazykové dovednosti a zvládat školní povinnosti.
- Zapojení různých aktérů v Norsku umožňuje efektivní koordinaci a zajišťuje, že nikdo nezůstane mimo systém podpory.

PŘÍSTUPY K PODPOŘE DĚTÍ

PODPORA RODIN S NÍZKÝMI PŘÍJMY

V Norsku hraje klíčovou roli v podpoře rodin s nízkými příjmy kombinace finančních opatření, sociálních služeb a spolupráce mezi státními institucemi, obcemi a neziskovým sektorem. Cílem těchto opatření je zajistit, aby děti ze znevýhodněných rodin měly stejný přístup ke vzdělání, volnočasovým aktivitám a celkovému rozvoji, jako jejich vrstevníci z ekonomicky stabilnějších rodin.

MAPOVÁNÍ POTŘEB RODIN

Norská vláda a místní samosprávy systematicky mapují situaci rodin s nízkými příjmy, aby mohly lépe cílit na opatření pomoci. Toto mapování provádějí zejména pracovníci NAV s podporou neziskových organizací.

Tento proces zahrnuje:

ANALÝZA RODINNÉ EKONOMIKY

Příjem domácnosti, výdaje, dostupnost finanční podpory.

SLEDOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Identifikace dětí, které mohou mít problémy kvůli ekonomickým podmínkám rodiny.

PŘÍSTUP K VOLNOČASOVÝM AKTIVITÁM

Zkoumání, zda se děti účastní sportovních, kulturních a dalších aktivit.

ZAJIŠTĚNÍ LETNÍCH PROGRAMŮ A AKTIVIT

Organizace táborů a dalších aktivit, které dětem umožní aktivní trávení prázdnin a podporují jejich sociální rozvoj.

FINANČNÍ PODPORA RODIN

Rodiny s nízkými příjmy mohou využívat různé formy finanční podpory, které mají zmírnit ekonomické dopady na děti.

Mezi hlavní opatření patří:

DĚTSKÉ PŘÍDAVKY (BARNETRYGD)

Univerzální dávka, kterou dostávají všechny rodiny s dětmi do 18 let, bez ohledu na příjem.

PODPORA NA VOLNOČASOVÉ AKTIVITY (FRITIDSKORT)
Speciální karty poskytující dětem finanční prostředky na sportovní a kulturní aktivity, financované obcemi a neziskovými organizacemi.

ŠKOLNÍ STRAVOVÁNÍ

Na rozdíl od České republiky, kde jsou dotované školní obědy běžné, většina norských škol standardní obědy neposkytuje. Děti si nosí jídlo z domova, přičemž školy často podporují zdravé stravovací návyky. Výjimkou jsou školky, kde jsou obědy zajištěny. Od roku 2024 však norský parlament schválil plán na zavedení bezplatných školních obědů do roku 2026.

SOCIÁLNÍ DÁVKY NA ZVLÁŠTNÍ POTŘEBY (SOSIALHJELP)

Jednorázové nebo pravidelné příspěvky na základní potřeby dětí, jako jsou školní pomůcky, oblečení nebo zdravotní péče.

SPOLUPRÁCE MEZI STÁTEM, OBCEMI A NEZISKOVÝM SEKTOREM

Podpora rodin s nízkými příjmy je v Norsku organizována v úzké spolupráci mezi různými institucemi:

NAV

- Zajišťuje sociální dávky, poradenství a podporu při hledání zaměstnání.

Místní samosprávy

- Poskytují konkrétní programy a podporu rodinám na regionální úrovni.

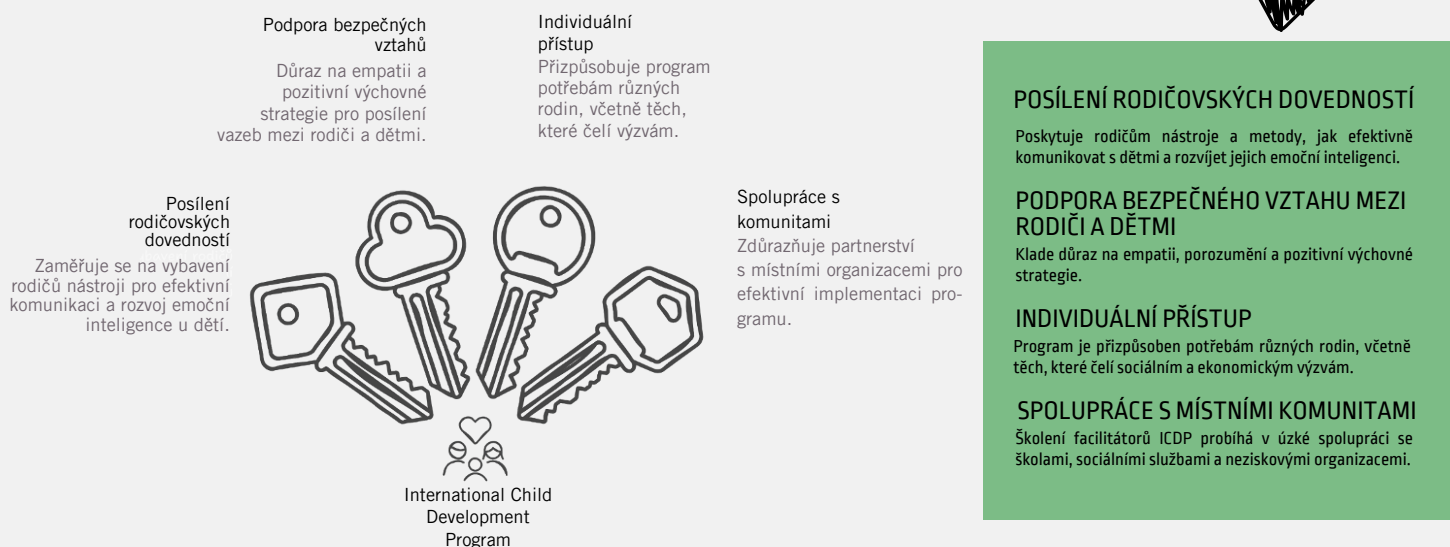
Neziskové organizace

- Doplňují státní podporu prostřednictvím komunitních programů, dobrovolnictví a speciálních projektů zaměřených na děti.

International Child Development Program (ICDP)

- International Child Development Program (ICDP) je mezinárodně uznávaný program zaměřený na podporu rodičovských kompetencí a zlepšení vztahů mezi rodiči a dětmi. V Norsku je široce implementován v rámci politiky inkluze a podpory sociálně znevýhodněných rodin. Cílem ICDP je zajistit dětem stabilní a bezpečné rodinné prostředí, které podporuje jejich emocionální a sociální rozvoj.

HLAVNÍ PRINCIPY ICDP PRO STABILNÍ A BEZPEČNÉ RODINNÉ PROSTŘEDÍ DĚTÍ

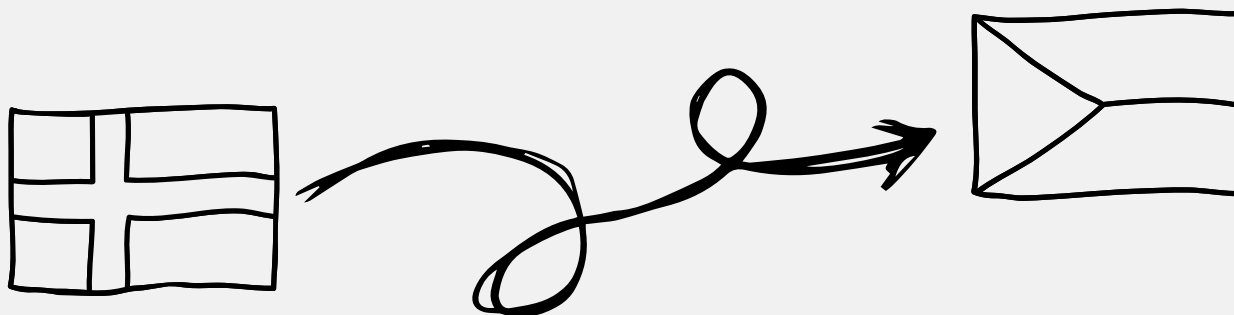
ICDP V NORSKU

V Norsku je ICDP realizován jako součást širšího systému podpory rodin s nízkými příjmy a součást sociální inkluze. Program je využíván především prostřednictvím:

- NAV a místních sociálních služeb, které nabízejí rodičovské kurzy a individuální podporu pro rodiny.
- Škol a školských zařízení, kde jsou rodiče informováni o možnostech účasti v programu.
- Neziskových organizací, které pomáhají s implementací ICDP v rámci komunitních aktivit.

MOŽNOST PŘENOSU ICDP DO ČR

ICDP se ukazuje jako efektivní nástroj pro posílení rodičovských dovedností a prevenci sociálního vyloučení dětí, což by mohlo mít pozitivní dopad i v českém kontextu. Pro program je zásadní dobrá komunikace a spolupráce s rodinami samotnými. Veřejné služby se snaží rodičům vyjít s respektem vstříc a spíše je citlivě vést, než osočovat. Kanceláře NAV nabízejí informace, rady a poradenství, včetně bezplatného finančního poradenství pro rodiny v problémech. To může zahrnovat pomoc s nastavením rozpočtu, dluhové poradenství, nebo pomoc při zajištění veškerých dávek, na které mají nárok. Takové rady posilují rodinné finanční plánování a snižují stres, z čehož mají děti prospěch. Školy zase zapojují rodiče prostřednictvím rodičovských setkání a výborů pro spolupráci. Mnoho obcí má rodinná centra, nebo dobrovolné mentorské programy, kde mohou rodiče získat tipy na výchovu dětí, či pomoc s domácími úkoly. Podporou rodičů – jak prakticky, tak emocionálně – položíte dětem základ k tomu, aby byly úspěšnější ve vzdělávání, i v trávení volného času. Tento holistický přístup, kdy člověk přímo pomáhá dětem i posiluje rodinu kolem nich, je charakteristický pro norský model inkluze.

ÚSPĚŠNÉ PROJEKTY V NORSKU

LETNÍ A VOLNOČASOVÉ PROGRAMY

Letní a volnočasové programy hrají v Norsku klíčovou roli při podpoře inkluze dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Cílem těchto programů je nabídnout dětem smysluplné aktivity během prázdnin, podporovat jejich sociální interakce a rozvíjet jejich dovednosti.

HLAVNÍ CHARAKTERISTIKY NORSKÝCH LETNÍCH PROGRAMŮ:

Dostupnost pro všechny – programy jsou často financovány státem, obcemi nebo neziskovými organizacemi, což umožňuje účast dětí z nízkopříjmových rodin. Nejsou však vždy zcela zdarma a v některých případech je vyžadována částečná finanční spoluúčast rodičů.

Zapojení dobrovolníků – na organizaci se podílí velké množství dobrovolníků, kteří pomáhají dětem s aktivitami a poskytují podporu.

Různorodé aktivity – programy zahrnují sportovní, kulturní, přírodovědné a kreativní aktivity, aby oslovily co nejširší spektrum dětí.

Podpora sociální integrace – účast na těchto aktivitách pomáhá dětem budovat přátelství, zlepšovat jazykové schopnosti a posilovat sebevědomí.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÝCH PROGRAMŮ

FERIE FOR ALLE (DOVOLENÁ PRO VŠECHNY)

- program zaměřený na děti z nízkopříjmových rodin, který jim umožňuje účastnit se letních táborů a výletů.

FRITIDSKORTET (VOLNOČASOVÁ KARTA)

- finanční příspěvek na volnočasové aktivity, který umožňuje dětem navštěvovat sportovní, kulturní a vzdělávací programy.

AKTIVITETSKORTET (AKTIVITY KARTA)

- projekt podporující zapojení dětí do sportovních klubů a kulturních institucí.

SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ JAKO NÁSTROJ INKLUZE

Sociální podnikání hraje v Norsku důležitou roli v podpoře sociální inkluze, zejména pro znevýhodněné skupiny obyvatel, včetně migrantů, osob se zdravotním postižením a dlouhodobě nezaměstnaných. Tyto podniky kombinují ekonomické aktivity s cílem vytvářet pracovní příležitosti a podporovat sociální soudržnost.

HLAVNÍ CHARAKTERISTIKY NORSKÉHO SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ:

Zaměření na znevýhodněné skupiny – sociální podniky zaměstnávají lidi, kteří mají obtížný přístup na běžný trh práce.

Podpora ze strany státu a obcí – Norsko poskytuje finanční pobídky a legislativní podporu pro vznik a rozvoj sociálních podniků.

Udržitelný model – tyto podniky kombinují ekonomickou činnost s dlouhodobou podporou zaměstnanců.

MAMAS KAFE

kavárna zaměstnávající ženy z přistěhovaleckých komunit, která jim pomáhá získat pracovní zkušenosti a ekonomickou nezávislost.

PŘÍBĚH MAMAS KAFE:

V roce 2015, když se naplno rozvinula uprchlická krize v Sýrii, se Ragnhild Slettner zapojila jako dobrovolnice v azylovém centru v Oslu, kde pomáhala stovkám uprchlíků s byrokratickými záležitostmi a hledáním bydlení. Během této doby byla často zvána na společné jídlo s uprchlíky a na vlastní kůži zažila bohaté kulinářské tradice, které si s sebou přinesli. Tato setkání ukázala, že jídlo je univerzálním jazykem, který spojuje lidi a posiluje pocit sounáležitosti.

Když si Ragnhild uvědomila výjimečné kulinářské dovednosti mnoha uprchlíků – z nichž někteří byli ve svých domovských zemích profesionální kuchaři, nebo provozovali restaurace – napadlo ji vytvořit platformu, kde by mohli tyto talenty uplatnit. Tak vznikl Aleppo Bahebek, stánek s jídlem v oselské tržnici Vippra, který si rychle získal oblibu.

Postupně si Ragnhild všimla, že zatímco mnozí muži mezi uprchlíky nacházejí pracovní příležitosti, ženy – zejména ty bez formálního vzdělání, nebo pracovních zkušeností – čelí značným překážkám při hledání zaměstnání. Odhodlaná tuto nerovnost řešit, spoluzaložila sociální podnik Mamas Kafe, jehož cílem je posilovat postavení imigrantek a uprchlických žen prostřednictvím pracovních příležitostí v gastronomii.

Mamas Kafe poskytuje 30 ženám smysluplné zaměstnání, které jim pomáhá dosáhnout finanční nezávislosti a začlenit se do norské společnosti. Podnik nabízí pestré menu odrážející bohaté kulinářské tradice svých zaměstnankyň, přičemž klade důraz na zdravé a udržitelné stravování. Mezi jeho služby patří provoz školních jídelen, catering a firemní stravování. Výběrem Mamas Kafe si zákazníci nejen pochutnají na vynikajícím jídle, ale zároveň podpoří sociální misi, která pomáhá ženám a jejich rodinám budovat lepší budoucnost.

SPORTOVNÍ AKTIVITY JAKO CESTA K INTEGRACI

Sport hraje v Norsku klíčovou roli při podpoře sociální inkluze, zejména u dětí a mladistvých ze znevýhodněných skupin. Zapojení do sportovních aktivit podporuje nejen fyzickou kondici, ale také budování mezilidských vztahů, rozvoj týmové spolupráce a integraci do širší společnosti.

HLAVNÍ CHARAKTERISTIKY NORSKÝCH INKLUZIVNÍCH SPORTOVNÍCH PROGRAMŮ

Dostupnost pro všechny

- sportovní aktivity jsou částečně financovány státem, obcemi nebo neziskovými organizacemi, což umožňuje účast dětem bez ohledu na ekonomické zázemí.

Dobrovolnická podpora

- velké množství sportovních klubů funguje na bázi dobrovolnictví, což snižuje náklady na účast a umožňuje větší zapojení komunit.

Spolupráce s místními školami a obcemi

- školy aktivně podporují zapojení dětí do sportovních aktivit a spolupracují se sportovními organizacemi na integraci sociálně znevýhodněných dětí.

PŘÍKLADY ÚSPĚŠNÝCH PROGRAMŮ

SAGENE IF

- sportovní klub v Oslu, který aktivně zapojuje děti migrantů a znevýhodněných skupin do široké škály sportovních aktivit, včetně fotbalu, basketbalu a atletiky.

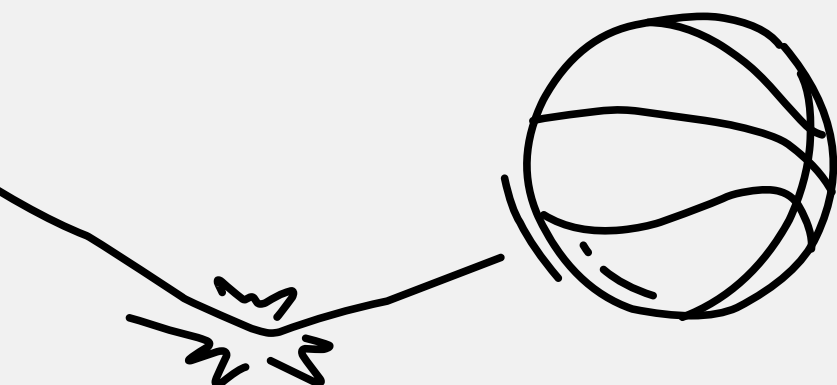
IDRETT FOR ALLE

[SPORT PRO VŠECHNY]

- iniciativa podporující přístupnost sportovních aktivit pro děti bez ohledu na finanční situaci rodiny.

Zkušenosti z klubu Sagene IF ukazují, že sportovní kluby mohou být mnohem více, než jen místem pro fyzickou aktivitu – mohou sloužit jako sociální centra, kde jsou děti a rodiny začleněny do komunity. Tento přístup lze zcela jistě přenést i do České republiky: sportovní kluby a volnočasové organizace mohou být motivovány k zavádění podpůrných programů, půjčoven sportovního vybavení, nebo bezplatného přístupu k aktivitám pro děti, které by se jinak nezúčastnily. Tím mohou sloužit jako most mezi různými sociálními skupinami.

INKLUZE A INOVACE: DIGITÁLNÍ NÁSTROJE

VÝZNAM DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Digitální dovednosti hrají klíčovou roli v podpoře inkluze a integrace znevýhodněných skupin ve společnosti. V Norsku jsou digitální nástroje využívány jako prostředek k posílení přístupu ke vzdělávání, zaměstnání a sociálním službám.

HLAVNÍ ASPEKTY DIGITÁLNÍ INKLUZE

Přístup ke vzdělání

- online vzdělávací platformy umožňují dětem a dospělým z nízkopříjmových rodin, nebo odlehklých oblastí, získávat potřebné znalosti a dovednosti.

Podpora zaměstnatelnosti

- digitální kompetence jsou zásadní pro moderní trh práce, kde jsou IT dovednosti nezbytné i v běžných profesích.

Zlepšení komunikace a přístupu k informacím

- digitální gramotnost pomáhá jednotlivcům lépe se orientovat ve společnosti a získávat informace o dostupných sociálních službách.

NORSKÉ INICIATIVY PODPORUJÍCÍ DIGITÁLNÍ DOVEDNOSTI

NAV Digital

- platforma poskytující online kurzy a digitální asistenci pro občany hledající zaměstnání, nebo zlepšení kvalifikace.

Digidel

- státní iniciativa zaměřená na rozvoj digitálních dovedností mezi seniory, migranty a dalšími znevýhodněnými skupinami.

Smartskolen

- vzdělávací program podporující digitální výuku a inovativní pedagogické přístupy na školách.

VYUŽITÍ TECHNOLOGIÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální technologie hrají zásadní roli ve vzdělávání a usnadňují inkluzi dětí a dospělých se znevýhodněním. Norsko klade velký důraz na integraci moderních technologií do školství, což pomáhá překonávat vzdělávací bariéry.

HLAVNÍ PŘÍSTUPY K VYUŽITÍ TECHNOLOGIÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ

Online výukové platformy – široké využití digitálních platforem jako Smartskolen a Udir.no pro interaktivní vzdělávání.

Podpora individuálních vzdělávacích potřeb – speciální software a aplikace pomáhají dětem s poruchami učení či jazykovými bariérami.

Hybridní výuka – kombinace prezenční a digitální výuky umožňuje přístup ke vzdělání i dětem v odlehklých oblastech.

PŘÍKLADY NORSKÝCH TECHNOLOGICKÝCH VZDĚLÁVACÍCH INICIATIV

- IKT i skolen – projekt podporující integraci informačních technologií do školní výuky.
- Digital læring for alle – iniciativy zaměřené na zlepšení dostupnosti digitálních vzdělávacích nástrojů pro všechny děti.
- NAV e-læring – platforma poskytující online vzdělávací kurzy pro různé profesní skupiny.

Použité zdroje:

11. *Vzdělávání v Norsku: popis systému* (2020): *Bezplatné vzdělávání a zdravotní péče v Norsku*
12. ARQUIDIA MANTINA (2021): *Vysokoškolské vzdělání*
13. Horáková D. (2015) *Systém zdravotní péče a pojištění v Norsku*
14. WATAHA (2019): *Detaily o zdravotní péči v Norsku*
15. *Oficiální stránky NAV* (web 2025)
16. *Regjeringen.no* (web 2025): *Arbeids- og inkluderingsdepartementet; Informace k fungování NAV*
17. *Arbeidsplassen.nav.no* (web): *Informace o zaměstnávání prostřednictvím NAV*
18. Søyland Bru S. (2023) :NAV Vestre Aker
19. MAS Horní pomoraví o.p.s. (2025): *Zápis z pracovní cesty do Norska.*
20. *Hospodářské noviny* (2012): *Regulace alkoholu v Norsku*
21. *Vokurkavesvete.blogspot.com* (2018): *Prohibice a její dopad*
22. *Wikipedie* (2025): *Statistika migrantů v Norsku*
23. *Intercultural Cities Programme* (2025): *Informace o migraci v Oslu*
24. *Oslo kommune* (2025): *Cultural building blocks*
25. *Life in Norway* (2015): *The Day of the Dugnad*
26. *The Norway Guide* (2022): *Norwegian Dugnad Explained - The Norway Guide*
27. *Living with Norwegians* (web 2025) : *Do a dugnad*
28. *Working with Norwegians* (web 2025): *Norwegian Dugnad or Community Work*
29. *The local* (2024): *Norway plans to introduce free meals in schools*
30. *ICDP* (web 2025): *International Child Development Programme*
31. *Norský Červený kříž* (web 2025)
32. *Budfir* (web 2025)
33. *Idretts forbundet* (web 2025)
34. *Digidel* (web 2025)
35. *Utdannings-direktoratet* (web 2025): *Norské vzdělávací strategie*

ADAPTACE NORSKÝCH PŘÍSTUPŮ V ČESKÉM KONTEXTU

MOŽNOSTI PŘENOSU:

KTERÉ PRVKY NORSKÉHO MODELU LZE IMPLEMENTOVAT V ČR?

Norsko je dlouhodobě považováno za jednu z nejúspěšnějších zemí v oblasti inkluzivního vzdělávání. Jeho model stojí na pevných principech univerzálního welfare státu, vědecky podložených metodách a efektivní spolupráci mezi různými sektory. Přestože se české prostředí od norského v mnohém liší, existuje několik prvků norského modelu, které by mohly být v ČR implementovány a přispět k lepší inkluzi dětí ze sociálně znevýhodněných skupin.

PODPORA ZAPOJENÍ DĚTÍ DO VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

Jedním z hlavních faktorů úspěšné inkluze v Norsku je silná tradice dobrovolnictví. Mnoho volnočasových aktivit je organizováno dobrovolníky, což umožňuje širokou nabídku kroužků a mimoškolních programů i v menších obcích. Výzkumy ukazují, že v České republice se děti ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí méně často účastní těchto aktivit, a to nejen kvůli finančním bariérám, ale také kvůli omezené nabídce, chybějící motivaci ze strany rodičů a nedostatku lidí ochotných kroužky vést.

Důležitou roli v zapojení dětí do volnočasových aktivit v Norsku hraje také systém sociální podpory. Norská správa práce a sociálního zabezpečení (NAV) sleduje zapojení dětí do vzdělávacích a volnočasových aktivit jako součást celkového hodnocení rodiny. Aktivnější rodiny mohou získat vyšší sociální dávky a další bonusy, což motivuje rodiče k podpoře vzdělávacích a mimoškolních aktivit jejich dětí. Rodiče jsou zároveň motivováni se také dobrovolnický zapojit.

MOŽNOSTI PŘENOSU DO ČR:

- Posílení kultury dobrovolnictví a vytvoření motivačních mechanismů pro zapojení dobrovolníků do práce s dětmi.
- Podpora rozšíření nabídky volnočasových aktivit v regionech s nízkou dostupností.
- Zajištění mentorů a lektorů, kteří by vedli kroužky, zejména v odlehlých oblastech.
- Cílená osvěta a motivace rodičů k zapojení dětí do volnočasových aktivit.
- Podpora komunitních center, která by mohla poskytovat aktivity v přirozeném prostředí dětí.
- Propojení sociálních dávek s aktivním zapojením dětí do vzdělávacích a volnočasových aktivit.

SPOLUPRÁCE MEZI ŠKOLAMI, NEZISKOVÝMI ORGANIZACEMI A VEŘEJNOU SPRÁVOU

Jednou z nejdůležitějších složek norského modelu je efektivní koordinace mezi školami, sociálními službami, zdravotnictvím a neziskovými organizacemi. To zajišťuje, že každé dítě s potřebou podpory dostane adekvátní pomoc včas a komplexně. NAV v tomto ohledu hraje významnou roli, protože pomáhá rodinám najít vhodné služby a zajistit potřebnou podporu. Pokud má dítě speciální potřeby, NAV mu zajistí asistenta, pomůže vyhledat neziskovou organizaci, která umí s takovým dítětem pracovat, a propojí ho s relevantními službami.

MOŽNOSTI PŘENOSU DO ČR:

- Vytvoření lokálních "koordinačních center" pro inkluzivní vzdělávání, která by propojovala školy, sociální práci a zdravotnické služby.
- Zvýšení kapacit sociálních pracovníků a školních psychologů pro lepší podporu dětí.
- Metodická podpora a financování partnerství mezi školami a neziskovým sektorem v oblasti inkluze.
- Zavedení koordinovaného přístupu ke službám pro rodiny dětí se speciálními potřebami.

PODPORA DIGITÁLNÍ GRAMOTNOSTI A VZDĚLÁVÁNÍ

V Norsku existují rozsáhlé programy na rozvoj digitální gramotnosti dětí i rodičů, což pomáhá s přístupem ke vzdělání a integrací na trh práce. Platformy jako "NAV Digital" poskytují kurzy a podporu v oblasti informačních technologií.

MOŽNOSTI PŘENOSU DO ČR:

- Rozšíření programů na podporu digitální gramotnosti na školách i mimo ně.
- Financování digitálních pomůcek a technologií pro děti z rodin s nízkými příjmy.
- Propagace online platforem poskytujících vzdělávací materiály, jako je platforma ČT EDU <https://edu.ceskatelevize.cz/>
- Tvorba online platforem poskytujících doučování.

SHRNUTÍ

Přenos norských inkluzivních opatření do ČR by mohl pomoci snížit vzdělávací nerovnosti a zvýšit dostupnost kvalitního vzdělání pro všechny děti. Klíčové oblasti přenosu zahrnují:

Zavedení cílené podpory pro zapojení dětí do volnočasových aktivit, včetně posílení dobrovolnictví a propojení sociálních dávek s aktivitou dětí.

Vytvoření lepší spolupráce mezi školami, sociálními službami a neziskovým sektorem, včetně zajištění koordinované podpory rodinám se speciálními potřebami.

Podporu digitálního vzdělávání a rozšíření digitální gramotnosti.

Implementace těchto prvků by vyžadovala nejen politickou podporu a financování, ale také změnu postoje k inkluzi na školách a mezi širokou veřejností. Zásadní je, že díky konceptu dobrovolnictví se přirozeně na inkluzi podílí v Norsku celá společnost a sociální integrace tak probíhá přirozeně a plynule.

REGIONÁLNÍ INSPIRACE V ČR

Významnou inspiraci pro ČR mohou představovat nejen norské modely inkluze, ale také úspěšné regionální projekty, které se již v českém prostředí realizují.

PROJEKT HANUŠOVICE SPOLEČNĚ

Tento projekt byl realizován v rámci programu financovaného z Norských fondů organizací MAS Horní Pomoraví o.p.s. ve spolupráci s městem Hanušovice, ZŠ a MŠ Hanušovice a neziskovými organizacemi Společně-Jekhetane a Společností Podané ruce. Zaměřoval se na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání. Hanušovice patří mezi obce s vysokou mírou sociálního vyloučení a projekt se proto soustředil na komplexní podporu dětí i rodin.

HLAVNÍMI PILÍŘI PROJEKTU BYLY:

Individuální podpora dětí – doučování mimo domov i v rodinách, doprovody na střední školy a ukázky řemeslných oborů.

Spolupráce mezi školami, sociálními pracovníky a neziskovým sektorem – koordinovaný přístup k dětem ohroženým školním neúspěchem, lepší komunikace mezi školou a rodinami.

Zapojení rodičů – podpora vzdělávání a motivace prostřednictvím publikace "Kam dál?", realizace víkendových pobytů a besed s úspěšnými Romy jako vzory.

Komunitní aktivity – veřejné akce zaměřené na posílení vzájemného respektu komunit, booklet "Historie Romů na Hanušovicku" pro pochopení historického kontextu a posílení identity Romů.

Projekt přinesl pozitivní změny ve vztahu dětí ke vzdělání, zvýšil zapojení rodin do vzdělávacího procesu a zlepšil spolupráci mezi místními aktéry. Výstupy projektu, jako například brožura "Kam dál?", pomohly rodinám lépe se orientovat v možnostech dalšího studia.

Fotografie z realizace projektu Hanušovice společně

DALŠÍ ÚSPĚŠNÉ REGIONÁLNÍ PŘÍKLADY

MÍSTNÍ AKČNÍ PLÁN VZDĚLÁVÁNÍ V ORP ZÁBŘEH

Konkrétní příklad strategického přístupu k rozvoji školství v regionu. MAP Zábřeh propojuje školy, obce a neziskové organizace, čímž umožňuje koordinované plánování a realizaci vzdělávacích aktivit podle skutečných potřeb místních komunit. Speciálně na inkluzi se zaměřuje pracovní skupina Rovné příležitosti, která se mimo jiné věnuje podpoře dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a hledání účinných opatření k jejich lepšímu začlenění do vzdělávacího systému. [36]. Aktivita vycházející z tohoto plánu sdílí vizi „Úspěch pro každého žáka“, která je založena na předpokladu, že každý žák ve škole zažívá osobní i společenský úspěch, plně rozvíjí svůj potenciál a zodpovědně si nachází své místo ve světě. V rámci projektu jsou tak mimo jiné pedagogové vzděláváni v individualizaci přístupu k žákům, ale tématem je také formativní hodnocení či komplexní preventivní program.

PROGRAMY KOMUNITNÍCH ŠKOL

Školy fungující jako centra vzdělávání, podpory a společenství, kde se propojuje formální a neformální vzdělávání.

Příkladem z území MAS Horní Pomoraví jsou komunitní školy v Bohdíkově, Olšanech a Hrabové z blízkého okolí pak ZŠ a MŠ Dolní Studénky.

ZŠ a MŠ Bohdíkov se zaměřuje na venkovní vzdělávání a podporu přírodovědných a ekologických aktivit. Projekt „Zkusíme si to sami“ zahrnoval vytvoření dvou venkovních přírodních učeben se zaměřením na ekologickou a polytechnickou výchovu.

ZŠ a MŠ Olšany realizovala projekty na rekonstrukci a modernizaci školní zahrady a vytvoření bezbariérového prostředí pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

ZŠ a MŠ Dolní Studénky se zapojila do rozvoje praktických dovedností prostřednictvím pracovní dílny pro MŠ a 1. stupeň ZŠ, kde se děti učí základům technických a řemeslných oborů.

PŘEDŠKOLNÍ KLUBY

Ve spolupráci s terénními pracovníky byly vytvořeny předškolní kluby, kam docházejí s dětmi i jejich matky. Kluby pomáhají s přípravou dětí na školní docházku a zároveň umožňují matkám vidět, jak se s dětmi pracuje, čímž se inspirují a nejsou později v komunitě stigmatizovány. Takový klub realizuje organizace Společně – Jekhetane v Hanušovicích [2].

ŠKOLNÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGOVÉ

Některé školy v ČR využívají sociální pedagogy, kteří pomáhají dětem i rodinám se zajištěním mimoškolních aktivit, doučování nebo vyhledávání finančně dostupných volnočasových příležitostí. Sociální pedagog působí například v ZŠ a MŠ v Hanušovicích [2].

SDÍLENÍ ŠKOLNÍ PSYCHOLOGOVÉ

V rámci realizovaného projektu na území Olomouckého kraje došlo ke spolupráci s Pedagogicko psychologickou poradnou, která zaměstnává tzv. sdílené školní psychology. Tito psychologové působí na částečné úvazky na 2-3 malých školách (do 180 žáků) a poskytují tak potřebné podpůrné služby nejen žákům, ale i pedagogům.

MÍSTNĚ ZAKOTVENÉ UČENÍ

V rámci MAP ORP Zábřeh a MAP ORP Šumperk jsou realizovány aktivity podporující regionální identitu, například environmentální projektové dny, výtvarné a literární soutěže, či programy zaměřené na poznávání historického a přírodního kontextu regionu [6].

Tyto příklady ukazují, že cílené programy mohou významně podpořit inkluzi dětí ze znevýhodněného prostředí a přispět k jejich úspěšné integraci do vzdělávacího systému. Studie PAQ Research identifikovaly faktory, které přispívají ke vzdělávací úspěšnosti dětí v různých regionech. Například analýzy vzdělávací neúspěšnosti a vztahu mezi sociální situací, a výsledky testování v různých ORP umožňují lépe cílit podporu na ohrožené děti [1]. Dalším přínosem je typologie mikroregionů, která ukazuje rozdíly ve vzdělávacích příležitostech napříč ČR a pomáhá při plánování intervencí [1].

SPOLUPRÁCE SEKTORU: ROLE ŠKOL, NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ A VEŘEJNÉ SPRÁVY

Úspěšná inkluze dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí vyžaduje propojení různých sektorů a jejich efektivní spolupráci. Školy, neziskové organizace a veřejná správa mají každá svou specifickou roli a jejich koordinace je klíčová pro zajištění komplexní podpory dětem a jejich rodinám. Tento přístup umožňuje nejen efektivnější využití zdrojů, ale také prevenci školní neúspěšnosti a sociálního vyloučení.

1 DŮLEŽITOST KOORDINACE A SYSTÉMOVÉHO PŘÍSTUPU

Samostatné aktivity jednotlivých subjektů mohou být užitečné, ale pokud neprobíhá systematická spolupráce, jejich dopad je omezený.

TRIPARTITNÍ SPOLUPRÁCE

Model spolupráce mezi školami, neziskovými organizacemi a veřejnou správou funguje úspěšně v několika regionech v ČR. Příkladem jsou pracovní skupiny v rámci MAP Zábřeh nebo spolupráce škol s neziskovými organizacemi na doučování dětí v rámci projektů sociální inkluze.

SPOLEČNÁ STRATEGIE

Když školy, obce a organizace sdílejí cíle a koordinují své aktivity, mohou předcházet duplicitám a lépe využít dostupné zdroje.

2 PŘÍKLADY EFEKTIVNÍ SPOLUPRÁCE MEZI SEKTORY

Spolupráce škol a neziskových organizací na podpoře dětí – Na Zábřežsku a Šumpersku existují programy jako "Doučování žáků ohrožených školním neúspěchem" a "Podpora vzdělávání v rodinách", kde školy ve spolupráci s neziskovými organizacemi poskytují doučování přímo v rodinách. Tyto iniciativy pomáhají zlepšit zapojení dětí do vzdělávání a snižují riziko školního neúspěchu tím, že se zaměřují nejen na děti, ale také na jejich rodiče a širší rodinné zázemí [1].

Sdílení zkušeností mezi školami, profesní učiteli se skupiny – Aktivní spolupráce mezi školami různého stupně probíhá například prostřednictvím regionálních metodických center, kde se učitelé pravidelně setkávají a sdílejí osvědčené postupy. V některých regionech, jako je Zábřežsko a Šumpersko, jsou realizována pravidelná setkávání zástupců škol, zaměřená na společná vzdělávání, předávání příkladů dobré praxe, společná pravidelná setkávání, na nichž se pedagogové i ředitelé učí tím, že zkoumají vlastní praxi. Tato setkávání a sdílení zkušeností umožňují větší podporu také v oblasti inkluzivního vzdělávání. Konkrétním příkladem je síť základních škol v ORP Zábřeh, kde pedagogové spolupracují na společných vzdělávacích metodách a usilují o větší využití moderních didaktických forem výuky pro rozvoj klíčových kompetencí a individualizaci vzdělávání. [6].

Koordinace sociálních služeb, škol a veřejné správy – Pravidelná setkání škol, OSPODu, sociálních pracovníků a neziskových organizací pomáhají rychle identifikovat ohrožené děti a zajistit jim odpovídající podporu [1].

Mezioborový terénní tým jako příklad efektivní spolupráce - Mezioborový terénní tým MAS Horní Pomoraví propojuje různé aktéry, kteří se podílejí na řešení složitých sociálních situací dětí a jejich rodin, ve vazbě na vzdělávání. Klíčovým prvkem je případové setkání, které svolává case manager a řídí facilitátor. Tento model práce umožňuje koordinovaně řešit nejen vzdělávací problémy dětí, ale také související oblasti, jako zadluženost rodin, problémy s bydlením, či nezaměstnaností rodičů.

Tým dle potřeby zahrnuje sociální pracovníky, psychologa, pedagogy a zástupce neziskových organizací, případně veřejné správy, kteří společně hledají dlouhodobá řešení. Klíčovým faktorem úspěchu je zapojení rodiny do celého procesu – rodiče nejsou pouze pasivními příjemci pomoci, ale aktivně se podílejí na definování problémů a hledání řešení.

Tento model může být inspirací i pro další regiony, kde je potřeba efektivně propojovat školní, sociální a komunitní složky podpory rodin.

Kulaté stoly a platformy pro sdílení informací – V některých regionech vznikly pracovní skupiny, kde se pravidelně setkávají zástupci škol, sociálních služeb a neziskových organizací, aby společně hledali řešení konkrétních problémů.

Společné projekty – Spolupráce při grantových výzvách umožňuje financovat komplexní podporu (např. propojení doučování, mentoringu a volnočasových aktivit).

Inspirace z Norska – V Norsku existuje systém, kde správní úřad NAV pomáhá rodinám se školní inkluzí tím, že propojuje školy s dalšími službami, zajišťuje asistenty pro děti se speciálními potřebami a pomáhá rodinám najít odpovídající podporu v komunitě. Tento model lze v ČR adaptovat např. prostřednictvím větší role obcí v koordinaci vzdělávací a sociální podpory a lepším zapojení školních asistentů a sociálních pedagogů do práce s rodinami, případně obce mohou založit společnou podpůrnou organizaci, která bude podporu poskytovat, tzv. centrum podpory vzdělávání

3 SPECIFICKÁ ROLE JEDNOTLIVÝCH AKTÉRŮ

Každý sektor má v procesu inkluze svou nezastupitelnou roli:

ŠKOLY

Kromě vzdělávání mohou fungovat jako komunitní centra, kde se setkávají rodiny, probíhá mimoškolní vzdělávání a poskytuje se sociální podpora. Některé školy už nyní spolupracují s neziskovými organizacemi na podpoře dětí prostřednictvím doučování, mediace a volnočasových aktivit.

NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Často slouží jako most mezi rodinami a institucemi. Nabízejí doučování, mentoring, terénní práci i sociální poradenství, a tím pomáhají překonávat bariéry v přístupu ke vzdělání.

VEŘEJNÁ SPRÁVA

Klíčová je její role v koordinaci a financování. Místní samosprávy mohou podporovat spolupráci mezi školami a organizacemi, vytvářet grantové výzvy a šířit dobrou praxi mezi školami.

4 BARIÉRY SPOLUPRÁCE A JEJICH PŘEKONÁNÍ

Navzdory přínosům spolupráce existují i překážky, které mohou efektivitu těchto vazeb oslabit:

Legislativní a administrativní omezení – Například složité podmínky financování a obvyklá krátkodobost financování, mohou bránit dlouhodobé spolupráci.

Nedostatečné sdílení informací – Chybí systematické propojení mezi školami, sociálními službami a dalšími institucemi, což často souvisí s nutností ochrany osobních údajů. Řešením může být zavedení zabezpečených informačních platforem, které by umožnily sdílení anonymizovaných dat mezi školami a sociálními pracovníky, přičemž by se respektovaly všechny zákonné požadavky na ochranu soukromí. Přísné právní předpisy o ochraně dat mohou komplikovat výměnu důležitých informací mezi sektory, přestože by sdílení informací mohlo vést k lepší koordinaci pomoci pro děti v ohrožení.

Nedůvěra mezi sektory – Spolupráce se zlepšuje, když existují dlouhodobé vazby a pravidelná komunikace a možnost osobních setkávání.

SHRNUTÍ

Pro úspěšnou inkluzi je nezbytné, aby školy, neziskové organizace a veřejná správa efektivně spolupracovaly. Dobře nastavené partnerství může dětem ze znevýhodněného prostředí poskytnout podporu, která zvyšuje jejich šance na úspěch ve vzdělávání i v dalším životě. Inspirace z Norska ukazuje, že propojení těchto sektorů vede k systémovému řešení, které přináší dlouhodobé pozitivní výsledky.

Použité zdroje:

1. PAQ Research (2024): Analýza vzdělávací nerovnosti v ORP Šumperk.
2. Česká školní inspekce (2020): Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky.
6. MAS ORP Šumperk (2019): Místní akční plán vzdělávání obce s rozšířenou působností Šumperk
36. MAP Zábřeh (web 2025): Místní akční plán vzdělávání na území ORP Zábřeh IV
37. Česká televize (2024): Místo lavic příroda. Zájem o komunitní školy roste
38. ZŠ Okříšky (web 2025): Komunitní škola

5 PODPORA DOSPĚLÝCH: ZAMĚSTNANOST A SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

Sociální inkluze dětí ze znevýhodněného prostředí je úzce spjata s ekonomickou stabilitou jejich rodin. Zaměstnanost rodičů ovlivňuje nejen finanční situaci domácnosti, ale také psychickou pohodu dětí, jejich přístup ke vzdělání a budoucí vyhlídky na trhu práce. Rodiny, které se nacházejí v dlouhodobé chudobě a nezaměstnanosti, často čelí mezigeneračnímu přenosu socioekonomických nevýhod, což ztěžuje dětem cestu k lepšímu životu.

V této kapitole se zaměříme na to, jak zaměstnanost rodičů ovlivňuje sociální začlenění dětí, jakou roli hraje podpora dospělých ve strategii prevence chudoby a jaké konkrétní mechanismy se osvědčily v norském modelu. Přiblížíme si systémové nástroje, které pomáhají rodičům nalézt práci, zvyšovat svou kvalifikaci a vyhnout se dlouhodobé závislosti na sociálních dávkách.

Dále se budeme věnovat konceptu sociálního podnikání, které hraje v Norsku klíčovou roli při podpoře zaměstnávání znevýhodněných skupin. Ukážeme si příklady úspěšných iniciativ, které pomáhají rodičům získat stabilní zaměstnání a zároveň přispívají k sociální soudržnosti společnosti.

Na závěr se zamyslíme nad možnostmi adaptace těchto přístupů v českém prostředí a navrhne konkrétní kroky, jak podpořit zaměstnanost rodičů jako klíčový prvek inkluze jejich dětí.

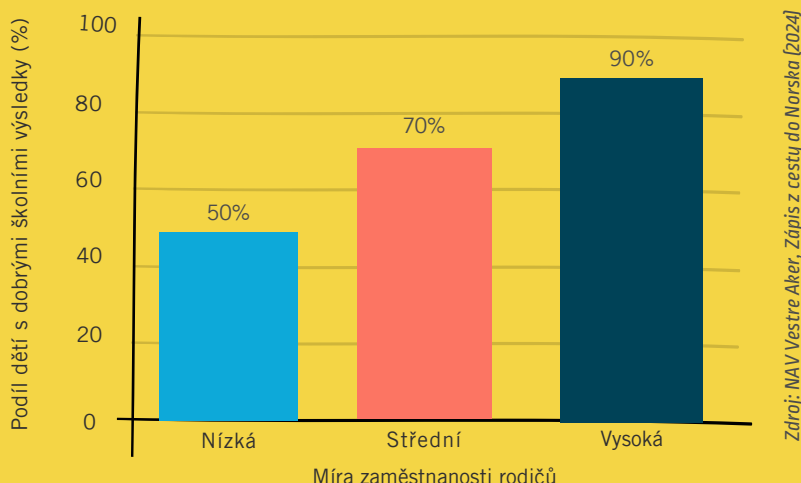
VÝZNAM ZAMĚSTNANOSTI V INKLUZIVNÍ POLITICE

ZAMĚSTNANOST RODIČŮ JAKO KLÍČOVÝ FAKTOR PRO SOCIÁLNÍ INKLUZI DĚTÍ

Zaměstnání rodičů má přímý vliv na životní podmínky dětí a jejich šance na úspěch ve vzdělávání i budoucím zaměstnání. Stabilní příjem rodičů umožňuje financovat vzdělávací potřeby dětí, zajistit jim lepší životní podmínky a poskytnout jim pozitivní vzory do budoucna.

Naopak dlouhodobá nezaměstnanost rodičů může vést k sociální izolaci rodiny, finančním problémům a vyššímu stresu v domácnosti. Tento stav negativně ovlivňuje dětské vzdělávací výsledky a jejich budoucí pracovní vyhlídky. Výzkumy ukazují, že děti z rodin, kde rodiče dlouhodobě nepracují, mají větší pravděpodobnost, že se v dospělosti ocitnou ve stejné situaci.

Vliv zaměstnanosti rodičů na školní výsledky dětí

NÍZKÁ ZAMĚSTNANOST RODIČŮ OBVYKLE ZNAMENÁ JEDNU Z NÁSLEDUJÍCÍCH SITUACÍ:

- Dlouhodobá nezaměstnanost – rodiče jsou bez zaměstnání po dobu několika měsíců či let, často závislí na sociálních dávkách.
- Nepravidelná práce – rodiče mají pouze příležitostné či sezónní práce bez stabilního příjmu.
- Nízký úvazek – rodiče pracují jen na velmi omezený počet hodin týdně (např. pod 20 hodin) a jejich příjem nestačí na pokrytí základních potřeb rodiny.
- Neformální zaměstnání – rodiče pracují "na černo", což znamená, že nemají přístup k sociálním a zdravotním benefitům, což zvyšuje jejich ekonomickou nejistotu.

V kontextu grafu nízká zaměstnanost odpovídá situaci, kdy rodiče nejsou schopni zajistit stabilní ekonomickou situaci rodiny, což se negativně odráží na vzdělávacích možnostech a školních výsledcích jejich dětí.

Střední zaměstnanost rodičů označuje situace, kdy rodiče sice pracují, ale jejich zaměstnání nemusí být zcela stabilní, nebo dostatečným příjmem pro plné zajištění potřeb rodiny.

Typicky se jedná o následující případy:

- Částečné úvazky (20–30 hodin týdně) – Rodiče pracují, ale jejich příjem je nižší než průměrná mzda v dané zemi.
- Nízkopříjmové zaměstnání – Práce s nízkou kvalifikací, která sice poskytuje pravidelný příjem, ale nedovoluje významné investice do vzdělání dětí (např. placené doučování, školní pomůcky, volnočasové aktivity).
- Nepravidelná nebo sezónní práce – Zaměstnání, kde nejsou garantovány stabilní pracovní hodiny po celý rok (např. práce v pohostinství, zemědělství, turismu).
- Závislost na sociálních dávkách – I když rodiče pracují, jejich příjmy nestačí na pokrytí všech nákladů, a proto pobírají určitou formu podpory od státu (např. příspěvek na bydlení, přídatky na děti).

ZAMĚSTNANOST RODIČŮ V ČESKÉ REPUBLICE:

- Míra zaměstnanosti žen: V roce 2024 byla míra zaměstnanosti žen v ČR 69,5 %, Tento údaj zahrnuje všechny ženy v produktivním věku, nejen matky.
- Částečné úvazky: V roce 2021 pracovalo na zkrácený úvazek v průměru 354 tisíc osob, v 1. čtvrtletí 2023 to bylo 417 tisíc. Přesto zůstává míra využívání částečných úvazků nízká (8 %) a je stále typičtější pro ženy (13 %) než muže (4 %).

ZAMĚSTNANOST RODIČŮ V NORSKU:

- Míra zaměstnanosti žen: V roce 2024 dosahovala míra zaměstnanosti žen v Norsku 74,3 %, což je nad průměrem EU.
- Gender pay gap: V Norsku je rozdíl v odměňování žen a mužů relativně nízký (15 %), což může naznačovat lepší podmínky pro zaměstnanost žen.

Tyto údaje ukazují, že v České republice je míra zaměstnanosti žen, včetně matek, nižší než v Norsku. Nižší využívání částečných úvazků a vyšší rozdíly v odměňování přispívají k nižší ekonomické aktivitě žen v ČR. Naopak v Norsku vyšší míra zaměstnanosti žen a menší rozdíly v platech naznačují lepší podmínky pro sladění pracovního a rodinného života.

Implementace norských přístupů, jako je podpora částečných úvazků a opatření ke snížení rozdílů v odměňování, by mohla přispět ke zvýšení zaměstnanosti rodičů v České republice a tím i k lepšímu sociálnímu začlenění dětí.

SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ DOPADY NEZAMĚŠTNANOSTI RODIČŮ

PŘÍMÝ VLIV NA VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ

Nezaměstnanost rodičů znamená omezené možnosti financování vzdělávání:

- Nedostatek peněz na školní pomůcky, kvalitní oblečení, nebo volnočasové aktivity.
- Omezený přístup k mimoškolním programům, doučování, nebo letním táborům, které mohou dětem pomoci rozvíjet dovednosti a sociální vazby.
- V rodinách s nižším vzděláním rodičů často chybí podpora při domácích úkolech a přípravě na školu.

PSYCHOLOGICKÉ DOPADY NA DĚTI

Finanční stres v rodině zvyšuje úroveň úzkosti u dětí a může ovlivnit jejich školní výsledky.

Děti přebírají vzorce chování rodičů, pokud dlouhodobě vidí, že práce není běžnou součástí života.

Méně podnětné domácí prostředí může vést k nižší motivaci k učení a nízkým aspiracím na vyšší vzdělání.

GENERAČNÍ CHUDOBA A CYKLUS SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ

Rodiny s nízkými příjmy často nemají finanční rezervy na krizové situace, což vede k dlouhodobé nejistotě.

Děti z těchto rodin mají vyšší pravděpodobnost, že budou mít nižší vzdělání, častější absenci ve škole a v budoucnu se jim bude hůře hledat zaměstnání.

V Norsku tento problém řeší propojením podpory zaměstnanosti a vzdělávacích programů pro děti i rodiče.

NORSKÝ MODEL PODPORY ZAMĚŠTNANOSTI RODIČŮ

Norsko klade důraz na aktivní podporu zaměstnanosti jako klíčový prvek sociální inkluze:

- Sociální podnikání – Podpora podniků, které zaměstnávají rodiče znevýhodněných dětí (např. Mamas Kafé, SiB [sistersinbusiness]).
- Individuální přístup k zaměstnatelnosti – Rekvalifikace a vzdělávací programy pro rodiče.
- Podpora při hledání práce – Kariérní poradenství, mentoring, finanční podpora při návratu na trh práce.
- Flexibilní úvazky a home office – Umožnění rodičům pracovat i při péči o děti.

PŘÍSTUP NORSKA K ZAMĚSTNANOSTI ZNEVÝHODNĚNÝCH SKUPIN

Norsko uplatňuje systematický a dlouhodobý přístup k podpoře zaměstnanosti znevýhodněných skupin, včetně rodičů s nízkými příjmy, migrantů, osob se zdravotním postižením a dalších ohrožených skupin. Cílem není pouze zajistit pracovní místa, ale také podpořit sociální začlenění a ekonomickou soběstačnost těchto osob.

SYSTÉMOVÁ OPATŘENÍ NA PODPORU ZAMĚSTNANOSTI ZNEVÝHODNĚNÝCH SKUPIN

1 NAV, JAKO HLAVNÍ NÁSTROJ PODPORY ZAMĚSTNANOSTI

Norská agentura pro práci a sociální zabezpečení NAV funguje jako centrální instituce, která propojuje služby zaměstnanosti, sociálního zabezpečení a vzdělávání. NAV nabízí nejen kariérní poradenství, ale také cílené programy rekvalifikace a asistenci při hledání práce.

2 INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP K ZAMĚSTNANOSTI

Norsko neprosazuje univerzální řešení, ale přistupuje ke každému jednotlivci individuálně. Znevýhodnění uchazeči o práci mají možnost získat mentora, který s nimi sestavuje plán návratu na trh práce.

Tento plán zahrnuje:

- Rekvalifikaci v souladu s aktuální poptávkou na pracovním trhu
- Možnost dočasné dotované pracovní pozice u zaměstnavatelů
- Podporu v oblasti pracovního práva a sociálního zabezpečení

3 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ JAKO CESTA K ZAMĚSTNANOSTI

Sociální podniky jsou důležitým nástrojem pro integraci znevýhodněných skupin. Norsko podporuje jejich rozvoj pomocí grantů a daňových úlev. Mezi příklady úspěšných sociálních podniků patří:

Mamas Kafé

Restaurace zaměstnávající rodiče s nízkými příjmy a migranty, kteří si zde mohou osvojit pracovní návyky a jazykové dovednosti.

Sisters in business (SiB)

Je podnikatelský projekt, který vytváří pracovní příležitosti pro ženy s migračním pozadím prostřednictvím lokální textilní výroby. Nabízíme jedinečné, udržitelné a funkční produkty pro B2B i B2C trh. Naše textilní produkty jsou určeny jak firmám (např. firemní dárky, pracovní oděvy), tak jednotlivým zákazníkům (např. oblečení, tašky, domácí textil). Výrobky jsou šity z přebytečných textilií, odštížků nebo použitých materiálů v recyklačním centru Omigjen ve Slemmestadu.

Kombinací udržitelnosti ve třech klíčových oblastech – sociální, ekonomické a environmentální (SØM) – a praktického obchodního přístupu se nám daří zaměstnávat ty, kteří mají k pracovnímu trhu nejdále. Pomáháme lidem, kteří se ocitli na okraji společnosti a jen obtížně se do ní vracejí – ženám, které musely bojovat proti nepružným systémům a zakořeněným genderovým normám.

V Sisters in Business mohou tyto ženy vystoupit z pozadí a získat místo, které si zaslouží. Sisters in Business není jen práce. Jsme pracovní komunita a dynamické prostředí. Odrazový můstek k sebeúctě a finanční nezávislosti.

V České republice již existuje několik úspěšných sociálních podniků, které mohou sloužit jako inspirace pro další rozvoj.

PŘÍKLADY Z ČESKÉHO PROSTŘEDÍ:

- Jako doma – Kuchařky bez domova (Praha) - zaměstnává ženy v sociální tísní a pomáhá jim získat pracovní zkušenosti v gastronomii. Nabízí komunitní aktivity a vzdělávací programy zaměřené na finanční gramotnost a sebeobslužné dovednosti.
- Café Rozmar (Praha) - kavárna zaměstnávající osoby s různými sociálními znevýhodněními, včetně rodičů malých dětí. Propojuje pracovní trénink s individuálním mentoringem a poradenstvím.
- Ergon – chráněná dílna (Třinec) – poskytuje pracovní uplatnění pro rodiče pečující o děti se speciálními potřebami. Nabízí flexibilní pracovní dobu a individuální podporu při sladění práce a rodinného života.

Příběh z regionu:

REPARTO Zábřeh s.r.o. je sociální podnik založený v roce 2012 Charitou Zábřeh, který se zaměřuje na zaměstnávání osob se zdravotním postižením v regionu Zábřežska, Mohelnicka a Litovelska. Firma navazuje na činnost chráněných dílen Charity Zábřeh, jež fungovaly od roku 1999.

Kompletační a balicí práce: Poskytování služeb v oblasti dokončovací výroby, balení a (de)kompletace pro regionální firmy v potravinářském, průmyslovém a papírenském odvětví; expediční a zásilková činnost.

Výroba jednorčových cukříků: se zadaným reklamním potiskem objednatel.

Výroba ručně zdobených svící: Metodou vrstvení plátového vosku vyrábí ručně zdobené svíce pro různé příležitosti, které získaly certifikaci „JESENÍKY originální produkt“.

Provoz výdejního místa zásilek: Spolupráce se společnostmi Zásilkovna.cz a PPL PARCELshop (DHL) umožňuje provozovat výdejní místo, které slouží také jako pracoviště pro osoby se zdravotním postižením.

Provozování pracovišť veřejných toalet pro návštěvníky města Zábřeh a cestující na uzlové železniční stanici Zábřeh na Moravě.

Poskytování úklidových, technických, administrativních a přepravních služeb.

Expedice stravy pro seniory.

Vedení skladu zdravotních pomůcek, zdravotnického materiálu a jeho sterilizace.

REPARTO Zábřeh aktuálně zaměstnává celkem 39 zaměstnanců, z nichž 37 jsou osoby se zdravotním postižením. Společnost také nabízí svým partnerům možnost tzv. „náhradního plnění“ povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením.

Tento podnik představuje úspěšný příklad sociálního podnikání, které podporuje pracovní integraci znevýhodněných osob a přispívá k rozvoji místní komunity.

4 FLEXIBILNÍ PRACOVNÍ ÚVAZKY A RODIČOVSKÁ PODPORA

Jedním z klíčových opatření norské politiky zaměstnanosti je možnost flexibilních úvazků, které pomáhá rodičům sladit práci a péči o děti. Stát poskytuje rodičům finanční podporu v době přechodu mezi rodičovskou dovolenou a návratem do zaměstnání, což motivuje k rychlejšímu návratu na trh práce.

5 ZAMĚSTNAVATELÉ JAKO KLÍČOVÍ PARTNEŘI

Stát spolupracuje se zaměstnavateli a motivuje je k přijímání znevýhodněných pracovníků formou:

- Daňových pobídek,
- Dotací na mzdy při zaměstnání osob dlouhodobě nezaměstnaných,
- Programů integrace migrantů přímo na pracovišti.

MOŽNOSTI APLIKACE V ČR

Tato opatření mohou pomoci rodinám s dětmi uniknout z chudoby a zlepšit jejich šance na úspěšnou integraci do společnosti.

LEPŠÍ PROPOJENÍ MEZI ÚŘADY PRÁCE, ZAMĚSTNAVATELI A ŠKOLAMI

V Norsku se zaměstnavatelé aktivně podílejí na vytváření pracovních příležitostí pro znevýhodněné skupiny. V ČR často chybí efektivní spolupráce mezi Úřady práce a zaměstnavateli. Norsko úspěšně propojuje NAV, firmy a vzdělávací instituce tak, aby uchazeči o zaměstnání měli přístup k rekvalifikacím a praxi přímo u zaměstnavatelů.

DOPORUČENÍ

Zřídít regionální partnerství mezi Úřady práce, firmami a školami pro lepší sladění vzdělání s potřebami trhu.

ROZVOJ SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ

Podpora sociálních podniků by mohla pomoci zvýšit zaměstnanost znevýhodněných rodičů v ČR. V ČR chybí systematická podpora sociálních podniků, které zaměstnávají znevýhodněné skupiny. Norský model ukazuje, že investice do těchto firem přináší sociální i ekonomické benefity.

DOPORUČENÍ

Vytvořit grantové programy pro sociální podniky a usnadnit jejich přístup k veřejným zakázkám.

ZAVEDENÍ MENTORSTVÍ A INDIVIDUÁLNÍCH PLÁNŮ ZAMĚSTNANOSTI

český systém zaměstnanosti je stále zaměřen spíše na pasivní podporu (dávky), zatímco Norsko sází na aktivní a dlouhodobou práci s uchazečem.

DOPORUČENÍ

Zavést mentorský program při Úřadech práce, který by kombinoval kariérní poradenství a psychologickou podporu.

FLEXIBILNÍ ÚVAZKY PRO RODIČE

Větší rozšíření částečných úvazků by pomohlo rodičům kombinovat práci a péči o děti, což v ČR stále není běžnou praxí.

České rodiny se často potýkají s nedostatkem možností flexibilního zaměstnání. V Norsku jsou běžné částečné úvazky, home office a státem podporované programy pro rodiče vracející se na trh práce.

DOPORUČENÍ

Motivovat zaměstnavatele k zavádění částečných úvazků pro rodiče malých dětí formou daňových úlev a dotací.

HLAVNÍ ROZDÍLY MEZI NORSKÝM A ČESKÝM PŘÍSTUPEM

OBLAST	Norsko	Česká republika
PROPOJENÍ ÚŘADŮ PRÁCE A ZAMĚSTNAVATELŮ	NAV aktivně propojuje firmy, vzdělávací instituce a sociální služby. Zaměstnavatelé jsou zapojeni do rekvalifikací a mentorství.	Úřady práce fungují spíše jako zprostředkovatelé nabídek bez hlubší spolupráce s firmami a školami.
MENTORING A INDIVIDUÁLNÍ PODPORA	Dlouhodobě nezaměstnaní mají k dispozici osobní mentory, kteří jim pomáhají s návratem na trh práce.	Mentoring na Úřadech práce není běžně dostupný. Podpora se zaměřuje hlavně na vyplácení dávek.
FLEXIBILNÍ ÚVAZKY A PRÁCE PRO RODIČE	Částečné úvazky jsou běžné. Zaměstnavatelé mají pobídky k jejich poskytování pro nezaměstnané osoby.	Nízké využití částečných úvazků (8 % zaměstnaných, oproti 20 % v Norsku). Matky s malými dětmi se často vrací do práce až po několika letech.
SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ	Stát podporuje sociální podniky dotacemi a spoluprací s veřejným sektorem.	Sociální podnikání existuje, ale chybí systematická podpora a propojení s trhem práce.
PŘÍSTUP K REKVALIFIKACÍM	Rekvalifikace jsou cílené podle aktuálních potřeb trhu práce. Úzká spolupráce s firmami.	Rekvalifikace existují, ale nejsou vždy dostatečně přizpůsobené potřebám trhu.

Zaměstnanost rodičů hraje klíčovou roli v sociálním začlenění dětí a stabilní pracovní situace rodičů výrazně ovlivňuje kvalitu vzdělávání, ekonomickou situaci rodiny a budoucí životní šance dětí. Norsko je příkladem země, která aktivně podporuje zaměstnanost znevýhodněných rodičů prostřednictvím flexibilních pracovních úvazků, cílených rekvalifikací, mentoringu a sociálního podnikání. Česká republika má v těchto oblastech stále rezervy, ale zároveň i možnosti, jak se inspirovat a přizpůsobit některé prvky norského modelu svým podmínkám.

PROSTOR PRO ZLEPŠENÍ V ČR

LEPŠÍ PROPOJENÍ ÚŘADŮ PRÁCE, ZAMĚSTNAVATELŮ A ŠKOL

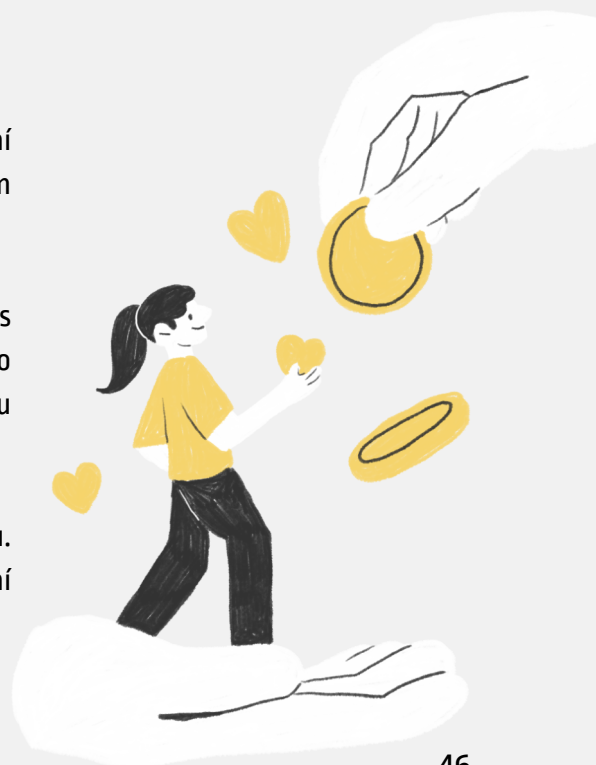
- Vytvoření pilotních programů, které by umožnily přímé napojení dlouhodobě nezaměstnaných rodičů na trh práce a poskytly jim cílené rekvalifikace.

ZAVEDENÍ MENTORSTVÍ PRO DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÉ

- Norský model ukazuje, že osobní mentor pomáhá nejen s hledáním práce, ale také s motivací a plánováním kariéry. Tento prvek by mohl být integrován do českého systému zaměstnanosti.

PODPORA ČÁSTEČNÝCH ÚVAZKŮ A FLEXIBILNÍCH FOREM PRÁCE

- V ČR je stále nízké využívání zkrácených úvazků oproti Norsku. Stát by mohl motivovat zaměstnavatele k jejich poskytování prostřednictvím daňových úlev nebo dotací.

ROZVOJ SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ

- Sociální podniky jsou v Norsku efektivním nástrojem pro zaměstnávání rodičů znevýhodněných dětí. V ČR chybí systémová podpora těchto podniků – jejich rozvoj by mohl být podpořen nejen cílenými granty, ale i zakázkami pro veřejný sektor.

FLEXIBILNĚJŠÍ SYSTÉM REKVALIFIKACÍ

- Norský systém propojuje rekvalifikace přímo s potřebami trhu práce. V ČR by bylo vhodné zavést větší spolupráci firem a Úřadů práce při nastavování rekvalifikačních kurzů.

Tyto kroky by mohly výrazně přispět k integraci rodičů do pracovního trhu a tím i k lepším podmínkám pro jejich děti. Podpora zaměstnanosti není pouze ekonomickou otázkou, ale také klíčovým nástrojem prevence sociálního vyloučení a generační chudoby.

Česká republika nemusí kopírovat norský model, ale může se jím inspirovat a přizpůsobit jej vlastním podmínkám – právě v tom spočívá klíč k dlouhodobé udržitelnosti inkluzivní zaměstnanecké politiky.

Použité zdroje:

39. MPSV [2023]. *Sladování práce a rodiny souhrnná výzkumná zpráva a šetření*
40. *Rovné příležitosti v souvislostech* [2015]: Norsko i Česká Republika v oblasti genderové rovnosti vyčnívají
41. Český statistický úřad [web 2025]
42. NAV [web 2025]: Norský systém sociální podpory
43. Regjeringen [2012]: Utenriksdepartementets historie
44. *Mamas mat* [web 2025]
45. Technogarden [web 2025]
46. Statistics Norway [2021]: *Labour force survey*

ROLE VEŘEJNÉ SPRÁVY A NEZISKOVÉHO SEKTORU

JAK MOHOU OBCE PODPOŘIT INKLUZI?

Praktické modely fungování inkluze na místní úrovni.

Obce jsou klíčovými aktéry v podpoře inkluze, protože mají přímý vliv na vzdělávací systém, sociální služby a komunitní rozvoj.

NEJÚČINNĚJŠÍ MODELY ZAHRNÚJÍ:

Koordinátory inkluze na úrovni obcí – role odborníků, kteří propojují školy, sociální služby a neziskový sektor.

Místní akční plány vzdělávání (MAP) – strategický přístup ke vzdělávání se zaměřením na sociální inkluzi.

Zapojení rodičů – podpora komunitních setkání, seminářů a poradenských služeb pro rodiny.

Podpora školních inkluzivních týmů – multidisciplinární týmy (učitelé, asistenti, sociální pracovníci) řešící individuální potřeby dětí.

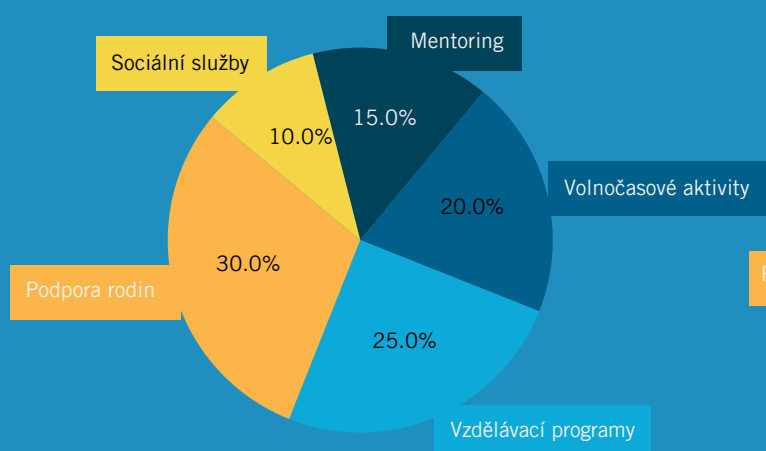
Jak obce koordinují inkluzivní programy ve školách?

- Zajištěním dostupnosti školních asistentů a mentorů.
- Podporou komunitních vzdělávacích center.
- Organizací školení pro učitele a pracovníky veřejné správy.
- Zajištěním financování z různých zdrojů (viz kapitola 4).

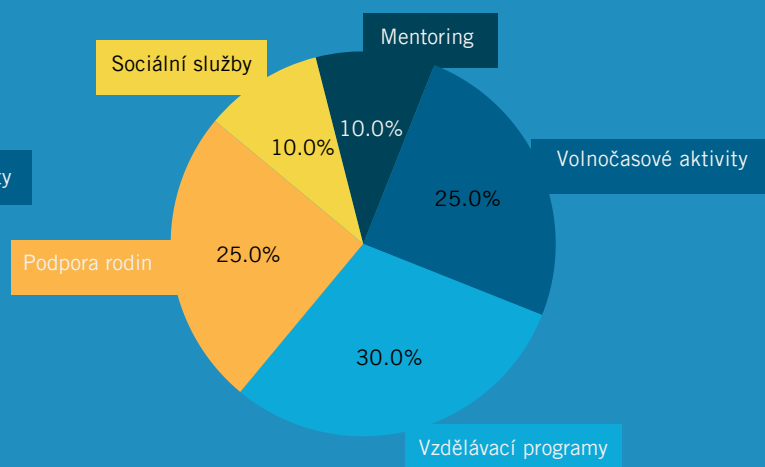
ROLE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ A JEJICH SPOLUPRÁCE S VEŘEJNOU SPRÁVOU

Podíl neziskových organizací na inkluzivních opatřeních

Stávající stav

Doporučený stav

JAK EFEKTIVNĚ NASTAVIT SPOLUPRÁCI MEZI VEŘEJNOU SPRÁVOU A NEZISKOVÝM SEKTOREM?

Neziskové organizace jsou cenným partnerem obcí, protože:

- Mohou poskytovat přímou podporu rodinám (poradenství, volnočasové aktivity, doučování).
- Mají flexibilnější strukturu a mohou rychleji reagovat na konkrétní potřeby.
- Přispívají k budování komunitního ducha a podněcují zapojení občanů.

PŘEHLED FUNGUJÍCÍCH PARTNERSTVÍ V ČR

Příklady úspěšné spolupráce:

Projekt „Hanušovice společně“ – spolupráce mezi školou, sociálními pracovníky a neziskovým sektorem, na podpoře dětí ze sociálně vyloučených lokalit.

Místní akční plány vzdělávání v ORP Zábřeh – efektivní strategické plánování inkluze.

Komunitní školy – propojení formálního a neformálního vzdělávání v místních komunitách.

MOŽNÉ BARIÉRY A JEJICH ŘEŠENÍ

- Nedostatek finančních prostředků x využití grantů a partnerství veřejné a soukromé sféry.
- Slabá koordinace mezi sektory x vytvoření platformy pro pravidelné setkávání obcí a neziskovek.
- Nedůvěra rodin v instituce x využití terénní sociální práce a komunitního poradenství.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE A DOPORUČENÍ PRO ČR

Krátké příklady z ČR a Norska:

NAV Vestre Aker (Norsko) – propojení sociálního zabezpečení, vzdělávání a volnočasových aktivit.

SAGENE IF (NORSKO) – ZAPOJENÍ DĚTÍ DO SPORTOVNÍCH AKTIVIT JAKO NÁSTROJE INKLUZE.

Sagene Idrettsforening (Sagene IF) je víceúčelový sportovní klub se sídlem v Oslu, Norsko, založený v roce 1921. Nabízí širokou škálu sportovních aktivit, včetně fotbalu, florbalu, bandy, pozemního hokeje, zápasu, ragby, tenisu, tance, gymnastiky, quidditchu a cyklistiky. V posledních letech zaznamenal klub významný nárůst členů, z přibližně 700 v roce 2011 na 2 111 v roce 2019.

Sagene IF se zaměřuje na inkluzi a komunitní zapojení. Nabízí programy pro děti ve věku 3–5 let, které se soustředí na rozvoj základních motorických dovedností prostřednictvím her a zábavy. Kromě toho klub pořádá různé akce, jako jsou například bezplatné florbalové školy pro děti od 1. do 7. třídy, kde je zajištěno vybavení pro všechny účastníky. Ragbyová sekce klubu, známá jako Sagene IF Rugby, je inkluzivní tým s družstvy pro juniory, ženy i muže. Klade důraz na otevřenost a přístupnost pro všechny zájemce o tento sport.

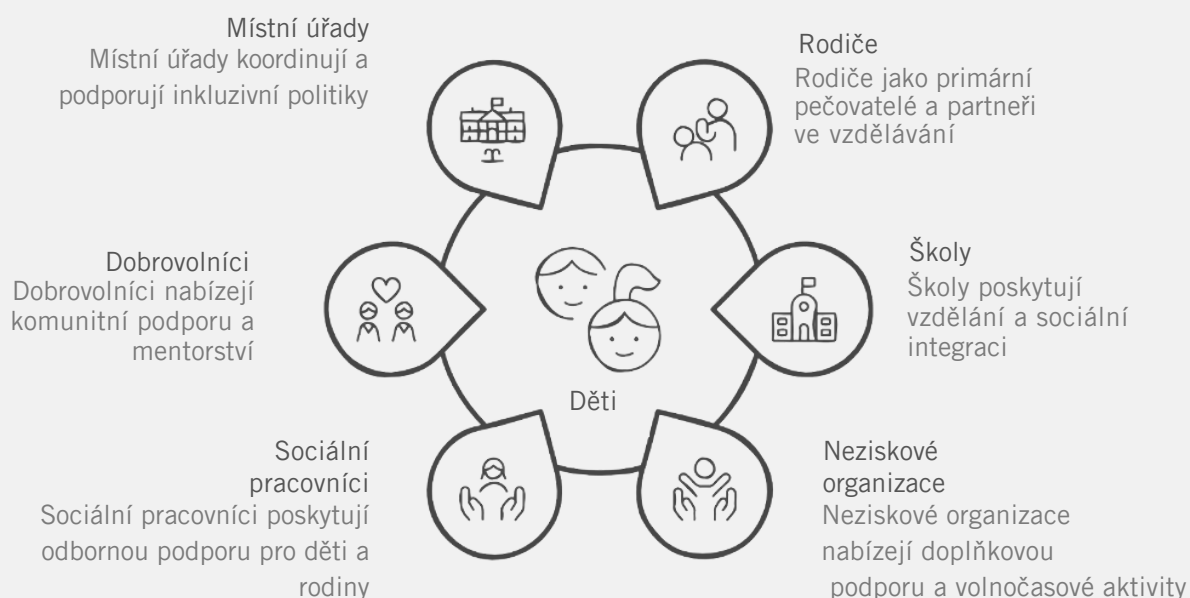
Celkově Sagene IF hraje významnou roli v podpoře sportu a fyzické aktivity v komunitě, s důrazem na inkluzi a dostupnost pro všechny věkové kategorie.

Komunitní školy (ČR) – fungující příklady propojení školy, rodiny a neziskového sektoru.

JAK MOHOU ÚŘADY A NEZISKOVKY SPOLEČNĚ PLÁNOVAT DLOUHODOBÉ INKLUZIVNÍ STRATEGIE?

- Vytvořit místní strategii inkluze ve spolupráci se školami a komunitami.
- Podporovat dlouhodobá partnerství s neziskovým sektorem.
- Vyhodnocovat dopady inkluzivních opatření pomocí jasně definovaných indikátorů.

Složky místního inkluzivního systému podpory dětí

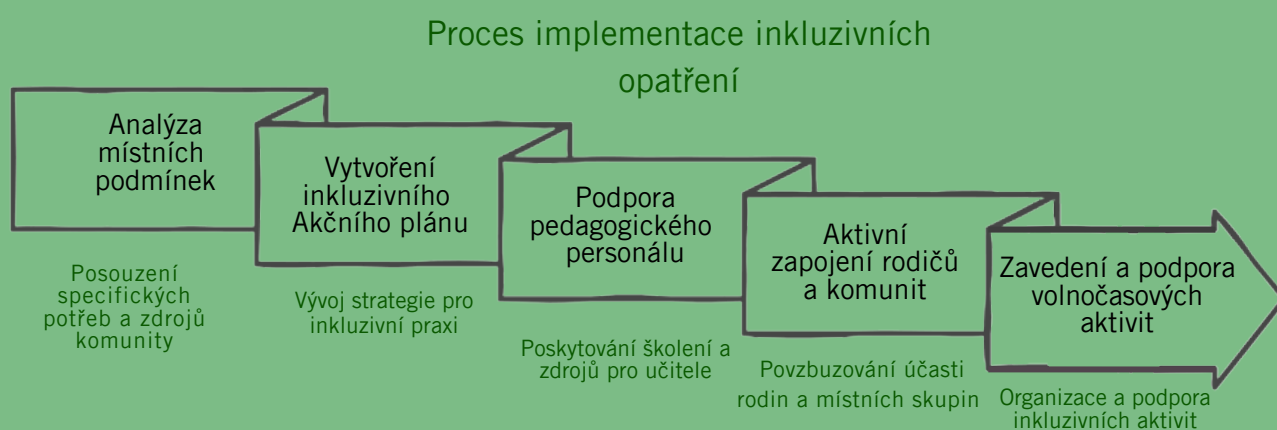
Použité zdroje:

- 42. NAV [web 2025]: Norský systém sociální podpory
- 47. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [web 2025]
- 48. Ministerstvo práce a sociálních věcí [web 2025]
- 49. Regjeringen [web 2025]: Norský model inkluze
- 50. Sagene if [web 2025]

DOPORUČENÍ PRO IMPLEMENTACI INKLUZIVNÍCH POLITIK

PRAKTICKÉ KROKY PRO MÍSTNÍ ÚŘADY A ŠKOLY: JAK ZAHÁJIT INKLUZIVNÍ PROGRAMY?

Aby byla inkluzivní opatření efektivní, je klíčové postupovat systematicky a přizpůsobit strategie konkrétním potřebám regionu. Níže uvádíme kroky, které mohou místní úřady a školy podniknout pro úspěšné zavedení inkluze:

ANALÝZA MÍSTNÍCH PODMÍNEK

- Sběr dat o vzdělávacích nerovnostech – vytvoření přehledu o počtu dětí ohrožených školním neúspěchem na základě jejich socioekonomického zázemí.
- Zapojení komunitních aktérů – konzultace s řediteli škol, učiteli, sociálními pracovníky a rodiči, aby se identifikovaly hlavní bariéry inkluze.
- Propojení se sociálními službami – školy by měly spolupracovat s institucemi poskytujícími podporu rodinám s nízkými příjmy.

VYTVOŘENÍ INKLUZIVNÍHO AKČNÍHO PLÁNU

- Definování priorit – např. zajištění asistentů pedagoga, zavedení mentoringových programů pro děti s potížemi, dostupnost volnočasových aktivit.
- Stanovení měřitelných cílů – například snížení absence u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí o 20 % během dvou let.
- Financování – využití grantových programů a evropských fondů na podporu inkluzivních opatření.

PODPORA PEDAGOGICKÉHO PERSONÁLU

- Školení učitelů – zaměření na práci s heterogenními třídami a využití individualizovaných vzdělávacích plánů.
- Zajištění odborné podpory – spolupráce škol s psychology, speciálními pedagogy a sociálními pracovníky.
- Mentoringové programy – zapojení zkušenějších učitelů pro podporu mladších kolegů v inkluzivní výuce.

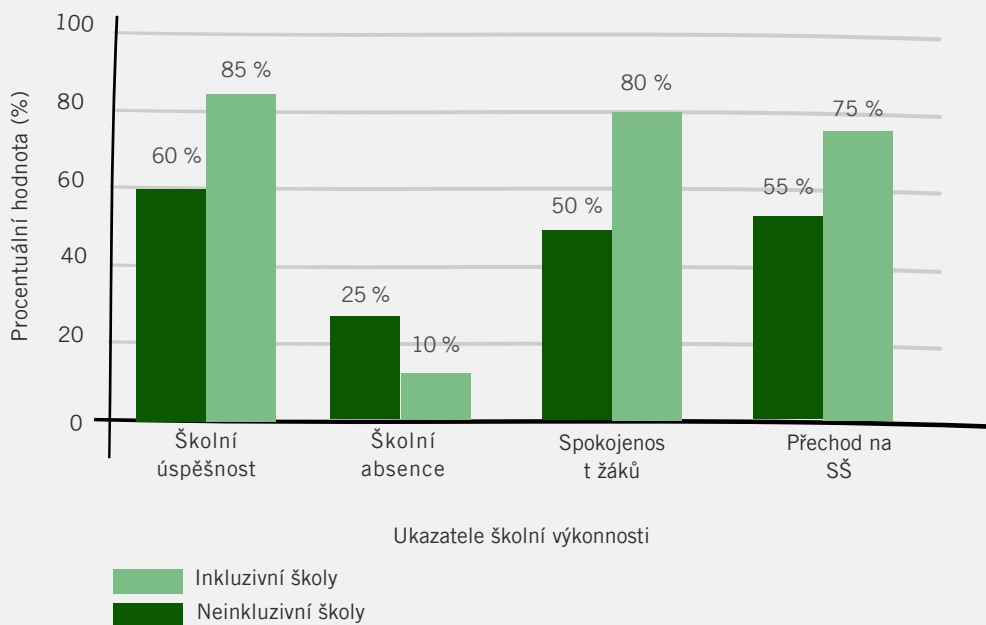
AKTIVNÍ ZAPOJENÍ RODIČŮ A KOMUNIT

- Zprostředkování poradenských služeb – rodičům by měly být k dispozici programy na podporu rodičovských dovedností.
- Motivace rodičů ke spolupráci – organizace setkání a workshopy zaměřené na podporu dětí ve vzdělávání.
- Komunitní centra – místa poskytující volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti a rodiče.

ZAVEDENÍ A PODPORA VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

- Přístup k mimoškolním programům – obce mohou podpořit financování aktivit pro děti z nízkopříjmových rodin.
- Spolupráce s neziskovými organizacemi – sdílení know-how v organizování volnočasových aktivit.
- Vytvoření školních klubů – místa pro doučování, sportovní a kulturní aktivity dostupné pro všechny žáky.

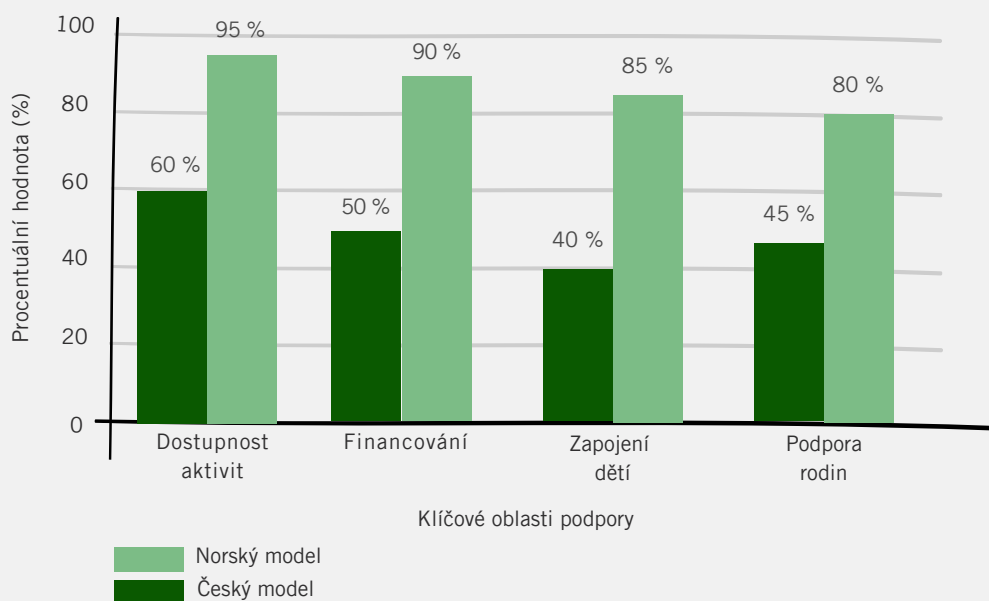
Dopady inkluzivních opatření na školní výsledky

Graf srovnání úspěšnosti žáků, školní absence, spokojenosti a přechodu na střední školu mezi inkluzivními a neinkluzivními školami. Graf založený na komparativní analýze dostupných zdrojů.

Příklad dobré praxe: Norský model volnočasových karet. V Norsku jsou děti z rodin s nízkými příjmy automaticky zařazeny do volnočasového programu financovaného státem, který umožňuje účast v kroužcích, sportovních a kulturních aktivitách. Tento model by mohl být aplikován i v ČR, například formou školních stipendií na volnočasové aktivity.

Porovnání norského a českého modelu volnočasových aktivit

MONITOROVÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI: JAK MĚŘIT DOPAD INKLUZIVNÍCH OPATŘENÍ?

- Hodnocení školní docházky a úspěšnosti žáků
- Zavedení pravidelného sledování účasti žáků na výuce včetně záznamů o absencích.
- Analýza vzdělávacích výsledků a jejich vývoj v čase.
- Porovnání škol s různým přístupem k inkluzi, aby bylo možné vyhodnotit efektivitu zavedených opatření.

1 SBĚR ZPĚTNÉ VAZBY OD ŽÁKŮ, RODIČŮ A PEDAGOGŮ

- Pravidelné anonymní dotazníky pro žáky a rodiče o jejich zkušenostech se školním prostředím.
- Rozhovory s učiteli, asistenty pedagoga a školními psychology o jejich potřebách a zkušenostech s inkluzivním vzděláváním.
- Evaluae mentoringových a podpůrných programů pro žáky.

2 SPOLUPRÁCE S NEZÁVISLÝMI ODBORNÍKY A VÝZKUMNÝMI INSTITUCEMI

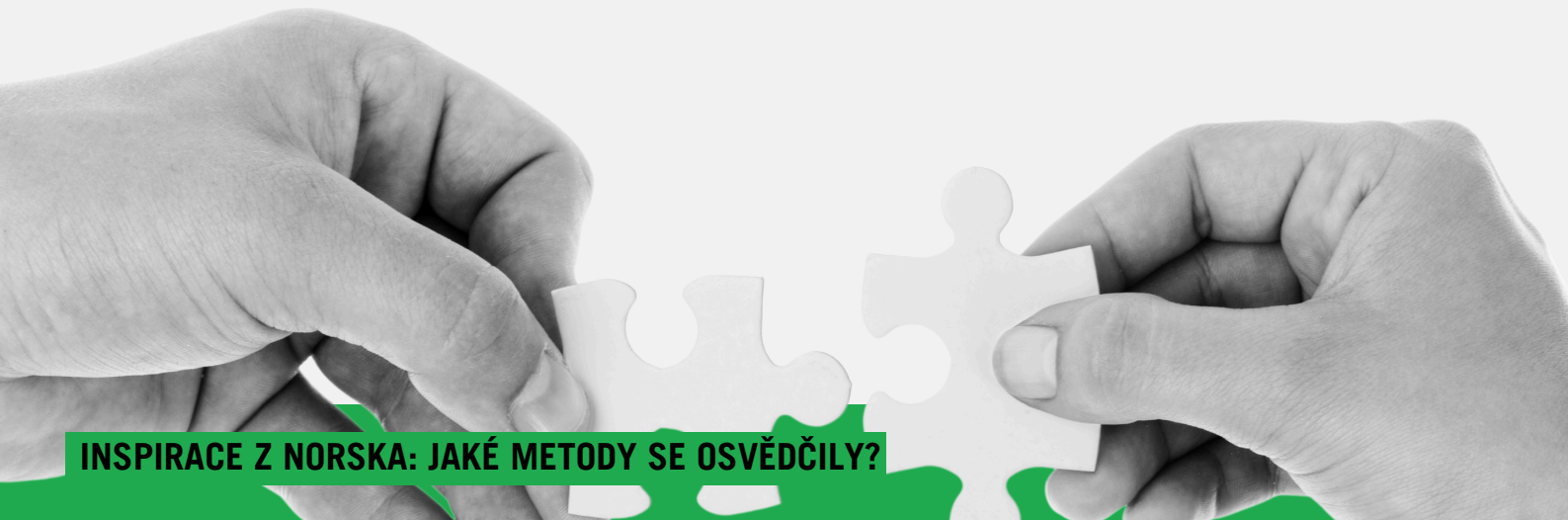
- Partnerství se sociologickými a pedagogickými výzkumnými centry.
- Externí evaluace inkluzivních opatření s využitím standardizovaných metod.
- Přenos poznatků z úspěšných zahraničních modelů a jejich aplikace do českého kontextu.

3 VYUŽITÍ TECHNOLOGIÍ PRO SLEDOVÁNÍ EFEKTIVITY INKLUZE

- Nasazení digitálních nástrojů pro analýzu vzdělávacích výsledků.
- Online systémy pro sledování školní docházky a intervence.
- Vývoj aplikací pro zpětnou vazbu mezi školou, žáky a rodiči.

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE: NORSKÝ MODEL EVALUACE INKLUZIVNÍCH OPATŘENÍ.

V Norsku se inkluzivní vzdělávání vyhodnocuje prostřednictvím kombinace školních statistik, anonymních průzkumů a longitudinálních studií, které sledují vzdělávací úspěšnost žáků během celého školního života. Česká republika může převzít metodiku pravidelných průzkumů mezi žáky a rodiči i efektivnější datovou analýzu v rámci školního systému.

INSPIRACE Z NORSKA: JAKÉ METODY SE OSVĚDČILY?

Norsko dlouhodobě patří mezi státy s nejefektivnějším inkluzivním vzděláváním. Klíčem k úspěchu je komplexní podpora dětí, mezioborová spolupráce a systematické financování. Níže uvádíme konkrétní metody, které mohou být inspirací pro Českou republiku.

FINANCOVÁNÍ INKLUZE NA ÚROVNI OBCÍ A ŠKOL

- Každá norská obec má povinnost financovat asistenty pedagoga, speciální vzdělávací potřeby a školní psychologické služby [ty může využívat celá rodina].
- Stát přiděluje školám cílené granty na podporu inkluze podle analýzy potřeb žáků.
- V ČR lze zavést systém víceletého financování inkluzivních opatření, které by snížilo administrativní zátěž škol.

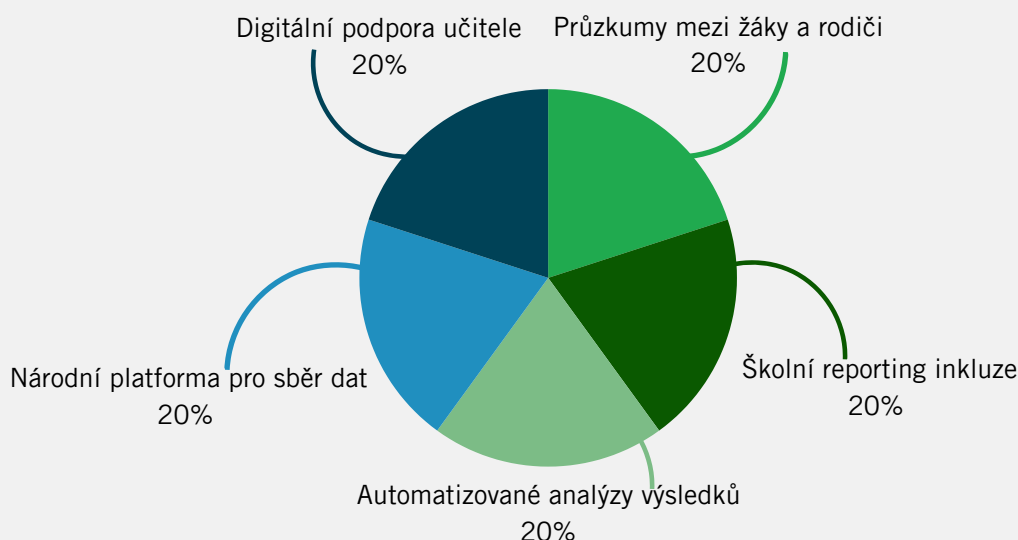
KOMUNITNÍ PŘÍSTUP K INKLUZI

- Norské školy úzce spolupracují s místními organizacemi, sportovními kluby, firmami a rodiči, kteří potřebují podporu.
- Fungují tzv. „školní podpůrná centra“, kde mají žáci a jejich rodiny přístup ke vzdělávací, psychologické i sociální podpoře.
- Inspirací pro ČR může být zavedení regionálních center inkluze, která by sloužila jako prostředník mezi školami, úřady a neziskovými organizacemi.

DIGITALIZACE HODNOCENÍ INKLUZIVNÍCH OPATŘENÍ

- V Norsku existuje národní platforma pro sběr a analýzu dat o inkluzi, kde školy hlásí pokroky žáků a efektivitu zavedených opatření.
- Automatizované analýzy umožňují rychlou identifikaci problematických oblastí a doporučení pro intervenci.
- ČR by mohla využít zkušenosti z Norska a vytvořit jednotnou digitální databázi inkluzivních opatření pro školy a úřady.

Digitální monitorování inkluze v Norsku

Přehled digitálních nástrojů využívaných v Norsku ke sledování a hodnocení inkluzivních opatření.

PODPORA ŠKOL PROSTŘEDNICTVÍM MENTORINGU A SUPERVIZE

- Každá norská škola má přístup k externím mentorům a supervizorům, kteří školám pomáhají s nastavováním inkluzivního prostředí.
- Školní týmy mají povinnost pravidelně se účastnit supervizních setkání zaměřených na řešení konkrétních výzev.
- V ČR lze zavést regionální centra podpory vzdělávání, kde by odborníci poskytovali školám průběžnou pomoc.

INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP K PODPOŘE ŽÁKŮ

- Norský model vychází z principu včasné identifikace rizik – školy mají k dispozici specialisty, kteří monitorují vývoj dítěte již od předškolního věku.
- Každé dítě, které potřebuje podporu, dostává individuální plán, který je pravidelně aktualizován.
- V ČR by bylo přínosné rozšířit spolupráci mezi školami a školskými poradenskými zařízeními, a umožnit flexibilnější přístup k podpoře.

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

NAV (Norwegian Labour and Welfare Administration) a jeho role v inkluzivním vzdělávání. Norská agentura pro sociální zabezpečení NAV propojuje školství, zdravotnictví a sociální služby s cílem zajistit maximální podporu dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Pomáhá školám financovat asistenty, mentorství a odbornou podporu. V ČR by obdobný model mohl fungovat při propojení škol s OSPD a neziskovými organizacemi.

Použité zdroje:

35. Utdannings-direktoratet (web 2025): Norské vzdělávací strategie

42. NAV (web 2025): Norský systém sociální podpory

47. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (web 2025)

51. Evropská komise (web 2025): Inkluzivní vzdělávání

52. OECD (web 2025): Evaluace inkluzivního vzdělávání

53. Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání (2013): Informační a komunikační technologie pro inkluzi

8 ZÁVĚR: BUDOUCNOST INKLUZE

1 SHRNUTÍ KLÍČOVÝCH POZNATKŮ

CO JSME ZJISTILI O INKLUZI V ČR VS. V NORSKU?

- Norsko staví inkluzi na univerzálním modelu welfare státu financovaném z daní, kde podpora je dostupná pro všechny, bez ohledu na příjmovou situaci.
- V Česku inkluze čelí finančním a organizačním bariérám, chybí systematická podpora na řádné i mimoškolní aktivity pro děti z ohrožených skupin.
- Norsko efektivně propojuje školy, obce a neziskový sektor, což české prostředí zatím plně nevyužívá.

JAKÉ PRVKY NORSKÉHO MODELU JSOU PŘENOSITELNÉ DO ČESKÉHO PROSTŘEDÍ?

- Individuální plánování podpory dětí (např. dotazník NAV pro rodiny s dětmi).
- Komunitní podpůrná centra při školách a dobrovolnické programy na podporu rodin.
- Mentoring pro rodiče a učitele, vzdělávání v inkluzivní pedagogice.
- Zapojení dětí do volnočasových a letních aktivit podporovaných veřejným sektorem.

JAKÁ OPATŘENÍ SE JIŽ V ČR OSVĚDČILA?

- Asistenční služby a speciální pedagogická centra pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Projekty zaměřené na inkluzivní vzdělávání financované z EU.
- Regionální centra podpory inkluze a programy pro sociálně znevýhodněné děti.

2 HLAVNÍ VÝZVY PRO BUDOUCNOST INKLUZE

BARIÉRY V IMPLEMENTACI INKLUZIVNÍCH POLITIK V ČR

- Nedostatečné financování inkluzivních opatření a jejich dlouhodobá udržitelnost.
- Chybějící mezioborová spolupráce mezi školami, obcemi a sociálními službami.
- Omezený přístup ke vzdělávání pedagogů v oblasti inkluze.

NEDOSTATKY V MONITOROVÁNÍ INKLUZE

- Absence systematického sběru dat o efektivitě inkluzivních opatření.
- Potřeba vyhodnocování dopadu inkluze na akademické výsledky i společenskou integraci.

JAK ZAJISTIT VĚTŠÍ ZAPOJENÍ ŠKOL, RODIČŮ A VEŘEJNÉ SPRÁVY?

- Vytvářet platformy pro dialog mezi rodiči, učiteli a obcemi.
- Podpořit výměnu dobrých praxí a mentoring mezi školami.
- Zavést finanční pobídky pro školy, které se aktivně věnují inkluzi.

3 DOPORUČENÍ PRO BUDOUCNOST INKLUZE

JAKÉ KONKRÉTNÍ KROKY MOHOU OBCE A ŠKOLY PODNIKNOT JIŽ NYNÍ?

- Mapovat potřeby dětí a rodin ve spolupráci se sociálními pracovníky.
- Zajistit dostupnost volnočasových aktivit pro všechny děti.
- Implementovat podpůrné programy pro rodiče (mentoring, vzdělávání).

JAK VYUŽÍT NORSKÉ INSPIRACE V PRAXI?

- Zavést digitální systémy pro sledování inkluze a zapojení dětí.
- Rozvíjet komunitní podpůrná centra propojující školy, obce a neziskovky.
- Podporovat zapojení dobrovolníků do inkluzivních aktivit.

NÁVRH SYSTÉMOVÝCH OPATŘENÍ

- Zavést dlouhodobě udržitelné financování inkluze.
- Posílit vzdělávání pedagogů v inkluzivní pedagogice.
- Propojit inkluzivní opatření s dalšími politikami (sociální bydlení, zaměstnanost rodičů).

4 VÝZVA K AKCI

JAK MOHOU AKTÉŘI PŘÍSPĚT K REÁLNÝM ZMĚNÁM?

- Ředitelé škol: Aktivně prosazovat inkluzivní opatření a vzdělávání pedagogů.
- Obce: Financovat inkluzi a podporovat komunitní spolupráci.
- MŠMT: Zavést dlouhodobou strategii pro inkluzi.
- Neziskový sektor: Podporovat mentoring a volnočasové aktivity.

CO JE KLÍČOVÉ PRO UDRŽITELNOST INKLUZIVNÍCH OPATŘENÍ?

- Dlouhodobé financování a podpora inovativních projektů.
- Aktivní zapojení rodičů, škol a obcí do rozhodovacích procesů.
- Pravidelná evaluace efektivity inkluzivních opatření.

INKLUZE JE INVESTICÍ DO BUDOUCNOSTI CELÉ SPOLEČNOSTI

Data uvedená v kapitolách 1 a 2 jasně ukazují, že inkluze dětí ze sociálně znevýhodněných rodin není pouze otázkou etiky, ale také klíčovou ekonomickou investicí. Pokud nebudeme investovat do vzdělání těchto dětí dnes, v budoucnu ponese celá společnost náklady v podobě vyšších výdajů na sociální podporu, zdravotní péči a kriminalitu. Naopak úspěšná inkluze přispívá ke zvýšení zaměstnanosti, vyšším daňovým příjmům a celkově stabilnější společnosti.

Norsko ukazuje, že inkluze není jen o legislativě, ale hlavně o společné odpovědnosti. Česká republika má jedinečnou příležitost se inspirovat a vytvořit udržitelný model inkluze pro budoucí generace.

FONDY EHP A NORSKA

Fondy EHP a Norska jsou finanční mechanismy, jejichž cílem je snižovat hospodářské a sociální rozdíly v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) a posilovat spolupráci mezi donorskými státy (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a 15 zeměmi střední, východní a jižní Evropy, včetně České republiky. Tato podpora je zakotvena v Dohodě o Evropském hospodářském prostoru, která umožňuje zemím Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) přístup na jednotný trh EU.

Česká republika je příjemcem těchto fondů od roku 2004, kdy vstoupila do Evropské unie a tím i do EHP. Od té doby bylo v ČR podpořeno přes 1 700 projektů částkou přesahující 11 miliard Kč. V současném programovém období je pro Českou republiku vyčleněno 184,5 milionu EUR (cca 5 miliard Kč), které jsou určeny na projekty v oblastech jako věda a výzkum, ochrana životního prostředí, kulturní dědictví, veřejné zdraví, vzdělávání a spravedlnost. Zvláštní důraz je kladen na lidská práva, inkluzi Romů a rozvoj občanské společnosti.

Fondy EHP a Norska se odlišují od jiných finančních mechanismů důrazem na bilaterální spolupráci a výměnu zkušeností mezi donorskými a přijímajícími státy. Tento přístup podporuje sdílení osvědčených postupů a posiluje vzájemné vztahy.

V listopadu 2024 byl spuštěn nový Fond pro občanskou společnost s celkovou alokací 300 milionů EUR, z nichž 20,3 milionu EUR je určeno pro Českou republiku. Cílem tohoto fondu je posílit demokracii, lidská práva a kapacity neziskových organizací.

Hlavním koordinátorem Fondů EHP a Norska v České republice je Ministerstvo financí, které spolupracuje s příslušnými resorty a institucemi na správě jednotlivých programů.

Pro více informací navštivte oficiální webové stránky Fondů EHP a Norska: <https://www.eeagrants.cz/>

PROJEKT: BILATERÁLNÍ SPOLUPRÁCE PRO SOCIÁLNÍ INKLUZI DĚTÍ V HANUŠOVICÍCH A NORSKU

Tento projekt, v rámci kterého publikace vznikla, financovaný z Fondů EHP a Norska, se zaměřuje na posílení sociální inkluze dětí ze znevýhodněného prostředí v českém regionu Horní Pomoraví. Hlavním cílem je výměna zkušeností mezi místními aktéry a norskou organizací Furim Institute, která se specializuje na sociální inovace, vzdělávání a digitální dovednosti.

Hlavní aktivity projektu:

- Pravidelné online setkání odborníků [září 2024 – březen 2025] zaměřené na sdílení dobré praxe a metodik sociální inkluze.
- Studijní cesta českých odborníků do Norska (listopad 2024), kde se účastníci seznámí s norskými přístupy k práci s menšinami a inovativními sociálními programy.
- Studijní cesta norských odborníků do ČR (únor 2025), během níž budou norští partneři navštěvovat české školy, neziskové organizace a úřady, aby sdíleli své zkušenosti a inspirovali místní aktéry.
- Tvorba odborné publikace „Průvodce pro místní úřady a občanský sektor: Norský přístup k inkluzi a posílení postavení menšin“, která poskytne konkrétní nástroje a postupy pro efektivní sociální inkluzi.

Přínosy projektu:

- Navázání dlouhodobé spolupráce mezi českými a norskými odborníky.
- Sdílení osvědčených metod a strategií inkluze dětí z menšinových a sociálně znevýhodněných komunit.
- Vytvoření užitečných materiálů pro české školy, obce a organizace, které se věnují podpoře inkluze.

Projekt realizuje Místní akční skupina Horní Pomoraví ve spolupráci s Furim Institute a za podpory Ministerstva financí ČR v rámci programu Lidská práva.

Více informací naleznete zde: <https://mashp.cz/wp-content/uploads/2024/12/bilateralni-spoluprace.pdf>

MAS HORNÍ POMORAVÍ O.P.S.

MAS Horní Pomoraví působí od roku 2006 na území Hanušovicka a Zábřezska, kde spolupracuje s místními obyvateli, zástupci obcí, podnikateli, školami, sociálními službami a dalšími spolky.

Cílem organizace je rozvíjet území, na němž působí, v souladu s principem udržitelného rozvoje.

MAS podporuje komunitní život, sociální stabilitu, ekonomický růst, ochranu přírodních zdrojů a kulturního dědictví. Organizace pomáhá partnerům z regionu rozvíjet a pečovat především o veřejnou infrastrukturu a služby ve venkovském prostoru a objevovat další potenciál růstu, k čemuž efektivně využívá místní zdroje, ale i krajské, národní a evropské dotace. Snaží se také přinášet nové podněty a dobrou praxi z jiných míst České republiky, ale i ze světa; propojuje lidi, jejich nápady a zdroje pro jejich realizaci.

Mezi hlavní činnosti organizace patří aktivity v oblasti modernizace veřejné infrastruktury, rozvoje podnikání, v sociální oblasti, v oblasti komunitní energetiky, vzdělávání či cestovního ruchu.

Více o MAS Horní Pomoraví je uvedeno na webových stránkách: <https://mashp.cz/>

MAS Horní Pomoraví o.p.s.

FURIM INSTITUTE

Institut FURIM, založený v roce 2013 a sídlící v Oslu v Norsku, je nezisková nevládní organizace zaměřená na vytváření pozitivního sociálního dopadu prostřednictvím vývoje inovativních řešení pro rozvoj dovedností a kompetencí. Organizace se specializuje na školení a rozvoj dovedností, přičemž se zaměřuje na kariérní poradenství, budování kapacit a poskytování jak online, tak prezenčních kurzů.

Institut slouží širokému spektru cílových skupin, včetně imigrantů, sportovních profesionálů, pracovníků s mládeží, vedoucích nevládních organizací a dalších. Jeho kurzy a programy kladou důraz na klíčové dovednosti pro budoucnost, včetně digitálních dovedností pro život, ekologických dovedností a dalších kompetencí podporujících udržitelný a inkluzivní růst.

Dále se Institut FURIM hluboce angažuje v podpoře sociálního začlenění, zlepšování zaměstnatelnosti a prosazování celoživotního vzdělávání pro všechny jednotlivce bez ohledu na jejich původ. Organizace aktivně přispívá k Evropskému prostoru vzdělávání tím, že usiluje o dostupné a kvalitní vzdělávání pro všechny a buduje mosty pro studenty napříč Evropou.

Více o Furim Institute je uvedeno na webových stránkách <https://furim.no/>

FURIM
INSTITUTE

POUŽITÉ ZDROJE

1. PAQ Research [2024]: Analýza vzdělávací nerovnosti v ORP Šumperk
[Dostupné z: <https://mapavzdelavani.cz/analyticke-zpravy-pro-orp>]
2. Česká školní inspekce [2020]: Hodnocení úspěšných strategií základních škol vzdělávajících znevýhodněné žáky [Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/TZ_Hodnoceni_uspesnych_strategii_ZS_znevychodneni_21-10-2020_F.pdf]
3. PAQ Research [2020]: Nerovnosti ve vzdělávání, jako zdroj neefektivity
4. Straková a kol. [2019], PEDAGOGIKA: ČASOPIS PRO VĚDY O VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVĚ, Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů
[Dostupné z: <https://ojs.cuni.cz/pedagogika/article/view/1277>]
5. Úřad práce ČR [web 2025] [Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/>]
6. MAP ORP Šumperk [2018]: Místní akční plán vzdělávání obce s rozšířenou působností Šumperk
[Dostupné z: https://www.sumperskyvenkov.cz/public/storage/_old/uploads/2018/01/MAP_ORP_Sumperk-fin%C3%A1ln%C3%AD-verze.pdf]
7. Vláda České republiky [2023]: Projev předsedy vlády na konferenci školství 2023
[Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-petr-fiala-se-zucastnil-konference-skolstvi-2023--200423/>]
8. MPSV [2015]: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR
[Dostupné z: https://irop.gov.cz/IROP/media/SF/Microsites/IOP/%C5%BDadatel%C3%A9%20a%20p%C5%99%C3%ADjemci/Pro%20%C5%BEadatele/P%C5%99ehled%20oblast%C3%AD%20intervence/6.1/Analiza_socialne_vyloucenych_lokalit_v_CR.pdf]
9. PAQ Research [2023]: Nerovnosti ve vzdělání a neefektivita škol
[Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neefektivita/>]
10. Seznam Zprávy [2023]: Život Romů v Česku – chudoba a přístup ke vzdělání
[Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-obsahla-data-o-romech-v-cesku-podradna-prace-chudoba-i-bydleni-v-nejistote-250966>]
11. Vzdělávání v Norsku: popis systému [2020]: Bezplatné vzdělávání a zdravotní péče v Norsku
[Dostupné z: <https://biz.techinfus.com/cs/obrazovanie-v-norvegii-opisane-sistemyi.html>]
12. ARQUIDIA MANTINA [2021]: Vysokoškolské vzdělání
[Dostupné z: <https://arquidiamantina.org/cs/evropsk%C3%A9-zem%C4%9B-nab%C3%ADzej%C3%ADc%C3%AD-bezplatn%C3%A9-vzd%C4%9B%C3%A1n%C3%AD>]
13. Horáková D. [2015] Systém zdravotní péče a pojištění v Norsku
[Dostupné z: <https://prezi.com/wuwti1qtavj/system-zdravotni-pecce-a-pojisteni-v-norsku>]
14. WATAHA [2019]: Detaily o zdravotní péči v Norsku Dostupné z: <https://wataha.no/cs/2019/08/01/Norsk%C3%A9-zdravotnictv%C3%AD-a-v%C5%A1e-co-pot%C5%99ebujete-v%C4%9Bd%C4%9Bt>]
15. Oficiální stránky NAV [web 2025] [Dostupné z: <https://www.nav.no/hva-er-nav/en>]
16. Regjeringen.no [web 2025]: Arbeids- og inkluderingsdepartementet; Informace k fungování NAV
[Dostupné z: <https://www.regjeringen.no/no/dep/aid/id165/>]
17. Arbeidsplassen.nav.no [web]: Informace o zaměstnávání prostřednictvím NAV
[Dostupné z: <https://arbeidsplassen.nav.no/en/work-in-norway/finding-a-job>]

18. Søyland Bru S. [2023] :NAV Vestre Aker [přednáška]
19. MAS Horní pomoraví o.p.s. [2025]: Zápis z pracovní cesty do Norska.
20. Hospodářské noviny [2012]: Regulace alkoholu v Norsku
[Dostupné z: <https://hn.cz/c1-57510030-norska-prohibice-v-minulosti-a-dnes>]
21. Vokurkavesvete.blogspot.com [2018]: Prohibice a její dopad
[Dostupné z: <https://vokurkavesvete.blogspot.com/2018/07/norsko-alkoholicke-napoje-prohibice.html>]
22. Wikipedie [2025]: Statistika migrantů v Norsku
[Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Obyvatelstvo_Norska]
23. Intercultural Cities Programme [2025]: Informace o migraci v Oslu
[Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/oslo>]
24. Oslo kommune [2025]: Cultural building blocks
[Dostupné z: <https://www.oslo.kommune.no/english/welcome-to-oslo/norwegian-society/cultural-building-blocks/dugnad/>]
25. Life in Norway [2015]: The Day of the Dugnad
[Dostupné z: <https://www.lifeinnorway.net/the-day-of-the-dugnad/>]
26. The Norway Guide [2022]: Norwegian Dugnad Explained - The Norway Guide
[Dostupné z: <https://thenorwayguide.com/norwegian-dugnad-explained/>]
27. Living with Norwegians [web 2025] : Do a dugnad
[Dostupné z: <https://livingwithnorwegians.com/do-a-dugnad/>]
28. Working with Norwegians [web 2025]: Norwegian Dugnad or Community Work
[Dostupné z: <https://workingwithnorwegians.com/norwegian-dugnad-or-community-work/>]
29. The local [2024]: Norway plans to introduce free meals in schools
[Dostupné z: <https://www.thelocal.no/20241128/norway-plans-to-introduce-free-meals-in-schools>]
30. ICDP [web 2025]: International Child Development Programme [Dostupné z: <https://www.icdp.info/>]
31. Norský Červený kříž [web 2025] [Dostupné z: <https://www.redcross.no/>]
32. Budfir [web 2025] [Dostupné z: <https://www.bufdir.no/>]
33. Idretts forbundet [web 2025] [Dostupné z: <https://www.idrettsforbundet.no/>]
34. Digidel [web 2025] [Dostupné z: <https://www.digidel.no/>]
35. Utdannings-direktoratet [web 2025]: Norské vzdělávací strategie [Dostupné z: <https://www.udir.no/>]
36. MAP Zábřeh [web 2025]: Místní akční plán vzdělávání na území ORP Zábřeh IV
[Dostupné z: <https://www.mapzabreh.cz/>]
37. Česká televize [2024]: Místo lavic příroda. Zájem o komunitní školy roste
[Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/misto-lavic-priroda-zajem-o-komunitni-skoly-roste-352323>]
38. ZŠ Okříšky [web 2025]: Komunitní škola
[Dostupné z: <https://www.zsokrisky.cz/komunitni-skola/ds-1085>]
39. MPSV [2023]. Sladování práce a rodiny souhrnná výzkumná zpráva a šetření
[Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/2023%2BSla%C4%8Fov%C3%A1n%C3%AD%2Bpr%C3%A1ce%2Ba%2Brodiny.pdf/27dcb64e-d0d8-f6dc-54db-73af53705b60>]
40. Rovné příležitosti v souvislostech [2015]: Norsko i Česká Republika v oblasti genderové rovnosti vyčnívají [Dostupné z: <https://zpravodaj-archiv.genderstudies.cz/cz/clanek/norsko-i-ceska-republika-v-oblasti-genderove-rovnosti-vychnivaji>]
41. Český statistický úřad [web 2025] [Dostupné z: <https://csu.gov.cz/>]

42. NAV [web 2025]: Norský systém sociální podpory [Dostupné z: <https://www.nav.no/>]
43. Regjeringen [2012]: Utenriksdepartementets historie
[Dostupné z: <https://www.regjeringen.no/no/tema/arbeidsliv-og-samfunn/id861/>]
44. Mamas mat [web 2025] [Dostupné z: <https://www.masmat.no/>]
45. Technogarden [web 2025] [Dostupné z: <https://www.technogarden.no/>]
46. Statistics Norway [2021]: Labour force survey
[Dostupné z: <https://www.ssb.no/en/arbeid-og-lonn/statistikker/aku/>]
47. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [web 2025] [Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/>]
48. Ministerstvo práce a sociálních věcí [web 2025] [Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/>]
49. Regjeringen [web 2025]: Norský model inkluze [Dostupné z: <https://www.regjeringen.no>]
50. Sagene if [web 2025] [Dostupné z: <https://sageneif.no/>]
51. Evropská komise [web 2025]: Inkluzivní vzdělávání [Dostupné z: <https://education.ec.europa.eu/>]
52. OECD [web 2025]: Evaluace inkluzivního vzdělávání
[Dostupné z: <https://www.oecd.org/en/about/directorates/directorate-for-education-and-skills.html>]
53. Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání [2013]: Informační a komunikační technologie pro inkluzi [Dostupné z: https://www.european-agency.org/sites/default/files/ICT_for_Inclusion-CS.pdf]

